

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

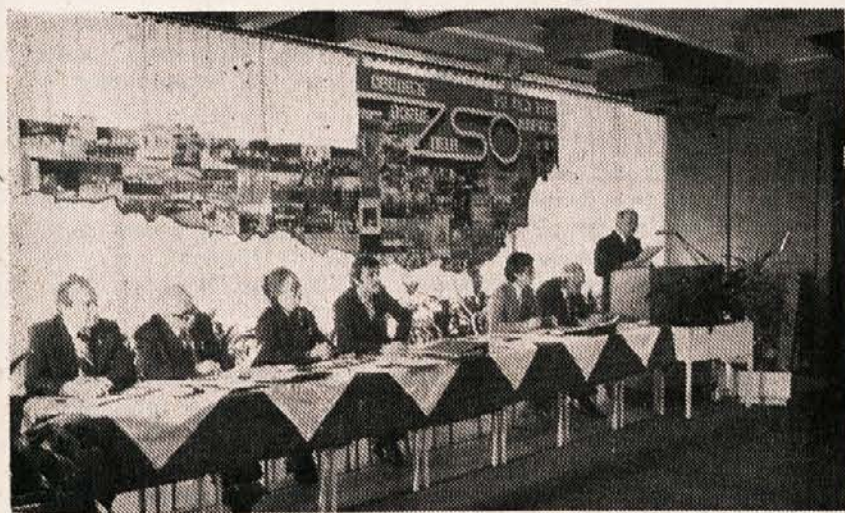
LETNIK XXXIV.

CELOVEC, PETEK, 13. APRIL 1979

STEV. 15 (1912)

Občni zbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Strnjeni in enotni bomo nadaljevali pot borbe in dela

Z velikim transparentom, razpetim čez glavno cesto ob vhodu v trg, je Železna Kapla minulo soboto pozdravila delegate in goste občnega zbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem. V hotelu Obir jim je izrekel dobrodošlico v imenu župana in občine podžupan Mihi Kuhar, ki je dejal, da si šteje Železna Kapla v veliko čast, da občni zbor ZSO zaseda v tem kraju. Zagotovil je, da si bodo v kapelški občini tudi v bodoče prizadevali za dobro sožitje in za izhod iz gospodarskih težav. S pesmijo pa je izrekel občnemu zboru pozdrav tudi mešani zbor domačega prosvetnega društva „Zarja“ pod vodstvom Joškota Wrulicha.

Pod gostoljubno streho hotela Obir, kjer je bilo za uspešen potek občnega zbora vse najbolje poskrbljeno, so veliko dvorano napolnili delegati ZSO in včlanjenih organizacij ter društev in ustanov s celotnega dvojezičnega ozemlja Koroške. To ozemlje naše avtohtone naselitve je bilo ponazorjeno tudi na pročelju dvorane, kjer je bilo geslo občnega zbora „Obdobje borbe in dela — po tej poti naprej“ prikazano s številnimi slikami iz naše zgodovine in današnjega položaja, predvsem pa iz akcij na vseh področjih naše dejavnosti. Priznanje gre Marjanu Sriencu, ki je zasnoval in s pomočjo mladih pomočnikov uresničil ta res lepi in domiselni okras dvorane. Zahvala pa naj bo izražena tudi vsem tistim, ki so poskrbeli za organizacijsko-tehnično plat in s tem zagotovili brezhiben potek zasedanja.

Poleg delegatov, med katerimi je bilo razveseljivo veliko mladih ljudi, se je občnega zbora udeležilo tudi več gostov. Iz Slovenije sta prišla predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Jože Hartman in zastopnica Republiške konference Zveze socialistične mladine Tatjana Suhodolnik, medtem ko je tričlanska delegacija Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta, Gorice in Benečije vodil Lzi-

manjšino velikega pomena in želimo, da bi bilo vprašanje Slovencev v Avstriji pozitivno rešeno. Zveza južnotirolskih visokošolcev izraža solidarnost s slovenskim prebivalstvom na Koroškem in želi ZSO tudi v bodoče veliko uspeha.”

Uvodoma se je predsednik dr. F. Zwitter spomnil umrlih članov in aktivistov in sploh vseh, ki so s svojim delom in s svojo borbo doprinesli svoj prispevek za dosego ciljev, za katere se še vedno borimo. V Železni Kapli, kjer je zagorela bakla protifašističnega upora, velja spomin predvsem žrtvam fašizma, padlim partizanom ter v koncentracijskih taboriščih umorjenim in doma pobitim junakom. Posebej se

je spomnil tudi letos umrlega velikega borca, politika in ideologa Edvarda Kardelja, „ki je s svojim znanstvenim in političnim, vsa področja družbenega življenja zajemajočim delom toliko pozitivnega doprinesel tudi za koroške Slovence in naš boj, da bomo mi in generacije za nami vedno lahko črpali spoznanja, ideje in napotke v borbi za našo nacionalno in socialno enakopravnost”. Pri nas na Koroškem pa sta v zadnjem obdobju umrla zaslužna narodna borca — častni predsednik NSKS in dolgoletni ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Joško Tischler ter ljudski duhovnik Jože Koglek.

Občni zbor, ki se je spomnu umrlih poklonil z enominutnim molkom, je izvolil štiričlansko delegacijo, katere je položila venec pred partizanskim spomenikom na kapelškem pokopališču.

V kratkih nagovorih so občni zbor pozdravili gostje iz Slovenije in Ita-

lije (njihova izvajanja objavljamo na 2. strani), predsednik NSKS dr. Grilc pa je dejal, da sta osrednji organizaciji koroških Slovencev v zadnjih letih dosegli tako stopnjo sodelovanja, kot je prej ni bilo. Tako sodelovanje je potrebno, če hočemo zastopati naše interese in doseči cilje našega skupnega boja. Menil je, da obstajajo sicer malenkostne razlike v enem ali drugem vprašanju, ni pa nobene razlike v tem, kako moramo doseči enakopravnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V tem smislu je želel občnemu zboru popoln uspeh.

In delo občnega zbora je bilo res vsestransko uspešno in plodno ter je dalo koristne pobude in na-

li in pobude in s tem konstruktivno prispevali k temu, da bo ZSO v bodoče svoje delo lahko še bolj prilagodila potrebam naših ljudi in naših krajev. Ker je bil občni zbor takorekoč neposredno po občinskih volitvah, je razumljivo, da je v diskusiji zavzemalo važno mesto zlasti vprašanje političnega usmerjanja in opredeljevanja naših ljudi. Različnost tozadevnih pogledov pa je le še potrdila širino naše osrednje organizacije, ki je odprta vsem, ki so iskreno pripravljeni delati in se boriti za dosego naših narodnih pravic in s tem enakopravnosti naše narodne skupnosti.

V tem pogledu je občni zbor manifestiral razveseljivo enotnost:

mimo vseh svetovnonazorskih razlik in strankarskih opredelitev je v plodni razpravi zavzel stališče k celotni problematiki, opozoril na pereča vprašanja in poudaril potrebo po nadaljnjem skupnem delu za skupne cilje — v korist obstoja in vsestranskega razvoja koroških Slovencev, ki se hočemo kot enakopraven faktor vključevati v družbenopolitično dogajanje v Avstriji, hkrati pa ostati živ del slovenskega naroda. Načelna stališča, ki bodo služila kot smernice pri bodočem delu ZSO, so bila zejeta v sklepno resolucijo, katere besedilo objavljamo na 2. strani.

Pri volitvah je bilo vodstvo ZSO močno pomlajeno ter je sestavljeno tako, da predstavlja vse včlanjene organizacije in geografsko celotno naše ozemlje, pa tudi vse sloje in različne politične usmeritve našega ljudstva. V imenu obeh odborov se je zahvalil ponovno izvoljeni predsednik dr. Franci Zwitter, ki je zagotovil, da bodo odborniki s svojim delom skušali izpolniti zaupanje, ki jim ga je izrekel občni zbor.

Vsebinsko bogati, po poteku uspešni in glede pobud plodni občni zbor je z borbeno pesmijo zaključil združeni moški zbor Podjune pod vodstvom Folteja Hartmana in tako simbolično izpovedal pripravljenost ZSO in vsega našega ljudstva, da nadaljujemo pot borbe in dela. O tem delu so predstavniki ZSO na tiskovni konferenci seznanili številne novinarje iz Avstrije in Jugoslavije, ki so pokazali veliko zanimanje tako za našo organizacijo in njeno delovanje kot tudi za problematiko koroških Slovencev sploh.

Občnemu zboru je sledil sprejem, ki so se ga poleg delegatov in gostov udeležili tudi številni predstavniki iz Koroške in Slovenije, med njimi tretji predsednik deželnega zbora Josef Guttenbrunner, generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec s člani generalnega konzulata, bivši deželni glavar Hans Sima, člani kapelškega občinskega odbora z županom Lubasom na čelu, iz Slovenije pa predsednik zunanjepolitičnega odbora republiške skupščine Bojan Lubej, predstavniki obmejnih občin ter zastopniki gospodarskih organizacij.

Dan ZSO v Železni Kapli je izzvenel s spominsko svečanostjo, ki so jo domači prosvetaši pripravili v spomin na ogromne žrtve, ki smo jih koroški Slovenci na vsem našem ozemlju in posebno številno v Železni Kapli doprinesli v boju proti nasilju in krivici — za mir, svobodo in pravico.

ZBOR SLOVENSKE KULTURNO-GOSPODARSKE ZVEZE V TRSTU:

Sprejet dokument o pravicah slovenske narodnostne skupnosti v Italiji

Zadnje nedeljo je v Trstu zasedal 12. občni zbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze, osrednje organizacije slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ki je po svoji zgodovini, svoji svetovnonazorski opredelitvi in svojem delovanju sorodna Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem. Poleg delegatov, ki so zastopali vse včlanjene organizacije, društva in ustanove s celotnega ozemlja Furlanije-Juljske krajine, so se zbora udeležili tudi številni gostje. Med njimi so bili predstavniki vseh demokratičnih strank, z izjemo krščanskih demokratov, nadalje uradni predstavniki mesta Trsta, zastopniki raznih združenj in ustanov večinskega naroda. Navzoča je bila delegacija iz Slovenije, ki jo je vodil podpredsednik republiške konference SZDL Beno Zupančič. ZSO sta zastopala predsednik dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser, za NSKS pa je bil navzoč tajnik mag. Filip Warasch.

Občni zbor je potekal kot mogoča manifestacija nezlomljive življenjske volje in borbene odločnosti za nadaljnji boj za doseg resnične vsestranske enakopravnosti slovenske narodne skupnosti v Italiji. To je prišlo do izraza v obširnem referatu, v katerem je predsednik Boris Race temeljito orisal stanje in problematiko slovenske narodnostne skupnosti; prav tako v poročilu tajnika Dušana Udoviča,

ki je izčrpno prikazal bogato dejavnost v minuli delovni dobi; ne nazadnje pa tudi v živahni diskusiji, ki je izražala živo prizadetost Slovencev na celotnem ozemlju njihove naselitve.

Ko je orisal dolgoletna prizadevanja za doseg globalne zaščite Slovencev v Italiji, je predsednik Race poudaril, da je upravičeno nezadovoljstvo celotne njihove narodnostne skupnosti nad tem, da

mora biti za Slovence pol do pravic tako dolga. Določbe ustave, da država ščiti jezikovne manjšine, so stare 31 let; posebni statut londonskega memoranduma izpred 25 let se je manj kot polovično izvajal; več kot tri leta so potekla od podpisa osimskega sporazuma, "toda še vedno smo prisiljeni dokazovati svojo identiteto in terjati uživanje temeljnih pravic, če naj bomo kot skupnost zaščiteni".

Predsednik Race je dejal, da hoče SKGZ prav s tem zborom in skupaj z vsemi včlanjenimi organizacijami in njihovimi člani dokazati enotnost in odločnost v zahtevi po globalni zakonski zaščiti, prav tako odločno pa odgovoriti tudi nazadnjaškim silam, ki bi hotele Slovence izbrisati ali vsaj potisniti v kot. Skupni napor vseh Slovencev, vseh slovenskih organizacij in strank, ki vključujejo Slovence, bodo v bodoče še bolj potrebni kot doslej. Z obiski pri najvišjih državnih in političnih predstavnikih italijanske republike je enotna delegacija Slovencev premaknila vprašanje zakona o zaščiti z mrtve točke; boj za vsebino zaščitnega zakona bo terjal še večjo strnjeno, ki je niti predvalilno obdobje ne sme načeti, je naglasil predsednik Race in zagotovil, da SKGZ ne bo štedila z napor, da se uveljavi čim bolj enotno gledanje na vsa vprašanja, ki se tičejo slovenske skupnosti. "Vsakdo izmed nas je danes postavljen pred preizkušnjo, koliko zna sam braniti svoje pravice. Naj bo čas, ki je pred nami, čas pogumnih izpričan naših narodnih pripadnosti, naj bo čas zavestnih nastopov pri uveljavljanju našega jezika in vseh pravic, ki pripadajo sleherni narodnostni skupnosti."

Osrednji del občnega zbora je bilo sprejetje Dokumenta o pravicah slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ki ga je obrazložil in utemeljil dr. Karel Šiško. V tem dokumentu je uvodno ugotovljeno, da italijanska država še ni izpolnila ustavne obveze o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti, ter opozorjeno, da je po podpisu osimskih sporazumov dozorel čas za sprejetje zakonskih določb, "ki naj celovito, ozemeljsko in področno brez razlike in diskriminacij, opredelijo v najširšem demokratičnem duhu skupinske in posameznikove narodnostne pravice, da bi se začela graditi vsebinska in formalna enakopravnost kot podlaga za nemoten razvoj, s čimer bi se odpravile diskriminacije in pritiski, ki so vzroki asimilacije."

Dokument najprej opredeljuje celotno ozemlje, na katerem naj bi veljale določbe o globalni zaščiti, ki jih potem podrobno navaja za vsako posamezno področje, kot so: slovenski jezik; šola, vzgoja, izobraževanje, poklicna usmerjanje, univerza; prostor in gospodarstvo; kultura, znanost, organizacije, ustanove, društva; založništvo in sredstva množičnega obveščanja; šport in rekreacija; povezava z matičnim narodom; politično predstavništvo; posebni organi; sodna jamstva in še druge zahteve.

Na občnem zboru SKGZ so spregovorili tudi številni gostje in predstavniki delegacij.

V imenu delegacije iz SR Slovenije je zbor pozdravil podpredsednik republiške konference SZDL Beno Zupančič, ki je v okviru odnosov med Jugoslavijo in Italijo postavil predvsem tudi vprašanje, vlogo in pomen narodnostnih manjšin kot povezovalnih členov med narodi. Slovincem v Italiji pa je zagotovil tudi v bodoče vsestransko podporo

Beseda gostov na občnem zboru ZSO

V imenu delegacije iz Slovenije je občni zbor ZSO v Železni Kapli pozdravil predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri Republiški konferenci Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije tov. Jože Hartman. Dejal je, da je bilo iz poročil na občnem zboru razvidno, s kakšnimi problemi se moramo spoprijemati koroški Slovenci. Pri tem pa je treba tudi ugotoviti, kakšne so skupne možnosti, "da boste Slovenci na Koroškem delali kot enakopraven faktor v avstrijski družbi in hkrati kot sestavni del slovenskega naroda, ki ga s svojim delom bogatite".

Opozoril je na trenutni mednarodni položaj, s katerim nikakor ne moremo biti zadovoljni, kajti to je čas velikih preizkušenj; razvoj dogodkov ni ohrabrujoč in je zato potrebna povezava vseh naprednih in demokratičnih sil. V tem okviru pripisuje Jugoslavija velik pomen zlasti odnosom med sosednimi državami, je dejal tov. Hartman in menil, da bo tudi glede Avstrije treba izkoristiti vse možnosti za poglobitev sodelovanja, "toda nikakor ne na račun kakršnihkoli koncesij ali kompromisov v škodo Slovencev v Avstriji".

Naglasil je, da so v Sloveniji odnosi do italijanske in madžarske narodnosti urejeni v smislu tozadevnih določil ustave, tako da sta narodnosti na vseh področjih deležni enakih pravic kot večinski narod. "V smislu naših obveznosti pa bomo izpolnili tudi vaša pričakovanja," je poudaril tov. Hartman, "ter vam želim obilo uspehov v nadaljnjem delu in boju, ki ga vsestransko podpiramo."

Za delegacijo Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta pa je spregovoril tov. Edmund Košuta, ki je naglasil sorodnost obeh organizacij in obeh manjšin, Slovencev v Avstriji in Slovencev v Italiji, ki se morajo še 35 let po končani vojni boriti za najosnovnejše pravice.

Kratko je orisal položaj Slovencev v Italiji in njihov boj za doseg globalne zaščite, ki mora veljati enako za vse Slovence v deželi Furlanije-Juljske krajine. Njihove zahteve obsegajo vprašanja, kot so točna opredelitev ozemlja, kjer živijo Slovenci; enakopravna uporaba slovenskega jezika v šolstvu, v upravi, pred sodišči in v javnem življenju; izgraditev manjšinskega šolstva in predšolskega varstva, ki ga je treba razširiti tudi na Benečijo, kjer sploh nimajo svojih šol; nemoten kulturni razvoj vključno založništva, tiska, radia in televizije; enakopravno predstavništvo v občinah, pokrajinah in deželi; neovirani stiki z matičnim narodom ter izključitev vsakršne diskriminacije vključno zaščite imen itd.

Iz tega vidite, da so naši problemi enaki vašim problemom, je dejal tov. Košuta ter ob koncu želel občnemu zboru uspešen potek, nadaljnjemu delu in borbi koroških Slovencev pa mnogo lepih rezultatov, "pri čemer pa se moramo zavedati, da je tako pri vas kot pri nas uspeh odvisen predvsem od lastnih sil in borbivosti."

matičnega naroda in Jugoslavije v njihovem boju za doseg enakopravnosti.

Za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem je spregovoril predsednik dr. Franci Zwitter, ki je opozoril na sorodnost položaja in boja Slovencev v Avstriji in Italiji. Dejal je, da ima slovenska narodnostna skupnost v deželi Furlanije-Juljske krajine prav, da se bori za globalno zaščito, kajti na Koroškem imamo slabe izkušnje, ko se moramo boriti proti formalni zakoniti ureditvi, ki problemov ni rešila, marveč nasprotno poslabšala in komplicirala. Ob koncu pa je izrazil solidarnost koroških Slovencev z rojaki v Italiji ter jim v njihovem pravičnem boju želel polno uspehov.

V podobnem smislu se je izrazil tudi tajnik NSKS Filip Warasch. Prav tako pa so na občnem zboru spregovorili tudi zastopniki demokratičnih italijanskih strank in številnih organizacij ter ustanov, ki so Slovincem zagotovili podporo v njihovem prizadevanju. V tem se je izražal veliki pomen, ki ga demokratične italijanske sile pripisujejo vprašanju slovenske manjšine in rešitvi njenih problemov. In ne nazadnje je to odsevala tudi pozornost in teža, ki jo je občnemu zboru v Trstu posvečal italijanski tisk, saj so o zboru obširno poročali skoraj

vsi centralni listi v Rimu. S tem pa je demokratična Italija dala tudi zaslužen odgovor skrajnejšem in nacionalističnim nestrpnostem, ki so na predvečer občnega zbora SKGZ s fašistično obarvano demonstracijo manifestirali svoje sovraštvo do Slovencev in svoje nasprotovanje uspešnemu sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo.

Občni zbor SKGZ je torej potekal in izzvenel kot mogoča manifestacija Slovencev v Italiji za pravice, za napredek in za sožitje. Pozval je po eni strani vse pripadnike slovenske narodnostne skupnosti, naj v trenutku, ki je za Slovence v Italiji tako važen, izkazujejo svojo pripadnost in naj jo dokazujejo z zahtevo po praktičnem izvajanju narodnostnih pravic. Po drugi strani pa je apeliral tudi na demokratične italijanske sile, naj prepričujejo javno mnenje o nujnosti, da Slovenci končno dobijo svoje pravice in da zakon o globalni zaščiti v ničemer ne bo prizadel italijanskega dela prebivalstva, marveč bo pomenil le obogatitev celotne družbe. In predvsem je potrdil pripravljenost Slovencev za nadaljnji boj, v katerem ne bodo odnehali, dokler ne bo slovenska narodnostna skupnost in vsak njen posameznik užival vse narodne pravice in z njimi dejansko vsestransko enakopravnost.

RESOLUCIJA občnega zbora ZSO dne 7.4.1979 v Železni Kapli

Delegati Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter vključenih organizacij in ustanov z vsega dvojezičnega ozemlja Koroške, zbrani na občnem zboru v Železni Kapli 7. aprila 1979, ugotavljamo:

Občni zbor je ponovno potrdil in poudaril mesto Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v slovenski narodni skupnosti in v avstrijskem družbenem prostoru kot frontne organizacije, ki je odprta za vse slovenske organizacije in ustanove ter vse pripadnike slovenske narodne skupnosti ne glede na njihovo svetovnonazorno gledanje in politično uvrščenost. Hkrati je pozdravil solidarnostno podporo in sodelovanje vseh demokratičnih sil in posameznih demokratov, ki so pripravljeno, da se na osnovi gledišč ZSO borijo za doseg popolne nacionalne in socialne enakopravnosti slovenske narodne skupnosti in za napredek demokracije v družbi.

Občni zbor je jasno artikuliral stališča, zahteve in težnje slovenske narodne skupnosti v zvezi s členom 7 državne pogodbe ter ugotovil, da po poldrugoletni veljavnosti zakona o narodnih skupinah in na njegovi osnovi sprejetih odredb po dosedanjih izkušnjah ni nobenega povoda, da bi koroški Slovenci spremenili svoje odklonilno stališče do sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976, ki pomeni enostransko revizijo državne pogodbe ter omejuje mednarodno zajamčene pravice in zožuje zgodovinski življenjski prostor naše narodne skupnosti.

Reševanje odprtih vprašanj je mogoče le v enakopravnem dialogu med pristojno vlado in obema osrednjima organizacijama koroških Slovencev kot predstavništvom prizadete slovenske narodne skupnosti, ki kot subjekt svojih teženj edino lahko oceni in vrednoti ustreznost ali neustreznost formalne ureditve svojih življenjskih vprašanj.

Pri oceni avstrijskih etabliranih strank so delegati ugotovili, da boljše odnose in kontakte bremenijo in praktično onemogočajo trostranski sporazum z dne 6. julija 1976, ki posameznim strankam zabranjuje samostojen demokratični pristop k reševanju slej ko prej perečega vprašanja slovenske narodne skupnosti ne le v korist le-te, marveč tudi v korist potrebnega mirnega sožitja med sosednjima narodoma v deželi.

Za uresničitev določil člena 7 in za doseg popolne nacionalne in socialne enakopravnosti bo ZSO na državni in mednarodni ravni nadaljevala borbo kot doslej v nerazdružljivi akcijski enotnosti z Narodnim svetom koroških Slovencev. Pri tem se bomo naslanjali na lastne sile, na solidarnostno pomoč demokratičnih sil in posameznikov doma in v svetu ter na pomoč matičnega naroda in jugoslovanske države kot podpisnice državne pogodbe in legitimne zaščitnice slovenske narodne skupnosti.

V spoznanju, da je nacionalna diskriminacija vedno izraz gospodarskega zapostavljanja in pritiska, bo ZSO še bolj zavestno nadaljevala s svojimi prizadevanji na gospodarskem področju, ker reševanje socialno-gospodarskih problemov celotnega južnokoroškega prostora hkrati ustvarja nove in bolj ugodne pogoje tudi za uveljavljanje slovenske manjšine kot enakopravnega faktorja v družbeno-političnem dogajanju.

Hkrati bo ZSO podpirala slovenske kulturne organizacije in ustanove pri njihovem prizadevanju na vseh področjih kulturnega ustvarjanja ter pri organizacijski in vsebinski okrepitvi kulturno-prosvetne dejavnosti na terenu. Koroški Slovenci hočemo ostati živ del slovenskega naroda, v katerega kulturno zakladnico po letih kulturnega mrtvila spet ustvarjalno dajemo svoj prispevek in na ta način še posebno izpolnjujemo vlogo povezovanja in zblizanja med sosednjima narodoma.

Ne le mednarodno leto otroka, marveč tudi kritična situacija na področju mladinske vzgoje z vedno močnejšimi tujimi vplivi nas naravnost silita, da v bodoče še pomnožimo svojo skrb za doraščajočo mladino in ji zagotovimo vzgojo in šolanje v materinem jeziku tako v otroških vrtcih kakor v obveznem šolstvu in nadaljnjem izobraževanju.

Končno bo ZSO na osnovi številnih predlogov in pobud, iznešenih v referatih in diskusiji, prihodnje leto ob svoji 25-letnici sprejela nov, sodoben in jasen politični program, ki bi artikuliral našo vlogo na obsejnem območju, vlogo tistega družbenopolitičnega in socialnega faktorja ob meji med dvema sosednjima državama, ki ne bo samo most, po katerem hodijo drugi, marveč bo aktivno pospeševal vse večji tok materialne in duhovne produkcije ljudi.

Spominska svečanost

ob obletnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta

Zveza koroških partizanov se je zadnje nedeljo s spominsko svečanostjo na pokopališču v Železni Kapli spomnila smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta. Spomin pa je veljal tudi vsem 120 partizanov, ki so pokopani na kapeliškem pokopališču, ter vsem 500 borcem, ki počivajo na 40 pokopališčih širom dvojezičnega ozemlja Koroške. Na tej že tradicionalni vsakoletni spominski svečanosti se je zbralo več sto ljudi in bivših soborcev z obeh strani meje, ki so se spomnili prvega komandanta prvega koroškega partizanskega bataljona Lenarta, pa tudi dejstva, da je v kapeliški okolici skoraj vsaka hiša dala svojega borca proti fašizmu. S cerkvenim obredom je domači župnik Messner zaokrožil spominsko svečanost in se spomnil vseh žrtev vojne in nasilja. To je tudi dokaz kako široka je bila povezanost slovenskih partizanov z vsemi plastmi koroškega prebivalstva, posebno še v Železni Kapli.

Med prepevanjem pesmi „Žrtvam“, ki jo je pel partizanski pevski zbor „Matija Verdnik-Tomaž“, so polagali vence delegacije Zveze koroških partizanov, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Zveze slovenske mladine, jugoslovanskega generalnega konzulata v Celovcu ter zastopniki raznih borčevskih organizacij iz Slovenije.

Ob sončnem a hladnem pomladanskem dopoldnevu se je predsednik Zveze koroških partizanov tovariš Karel Prušnik-Gašper v na-

govoru spomnil organiziranega odpora našega ljudstva proti nacistični Nemčiji, ki se je rodil leta 1942 v Železni Kapli. Dejal je, da je spomenik v Železni Kapli „odprta granitna spominska knjiga, v kateri so za vse čase zapisana imena borcev in žrtev“. Med njimi so tudi imena družin, ki so jih nacistični vojaki popolnoma uničili in imena, ki nas spominjajo na hiše in družine, ki so dale po več borcev za uničenje nemškega nacizma.

Tovariš Prušnik-Gašper je pono-

„Vse žrtve, doprinešene od našega ljudstva v boju za resnico in pravico, bodo ovenčane s slavo in ljubeznijo, s spoštovanjem in zahvalo. Nasilneži so in bodo odšli, mi pa bomo ostali,“ je na nedeljski spominski svečanosti dejal tovariš Karel Prušnik-Gašper.

vil besede padlega Johana Županca, pd. Žnidarjevega Hanzija, ki je ob ustanovitvi prvega odbora Osvobodilne fronte povedal: „Ne vemo, kdaj bomo zmagali, a zmagali bomo, ker se vojskujemo proti vojni, ker se bijemo za našega človeka na svoji zemlji.“ Te besede je ponovil, da bi mlada generacija doumela veličasten pomen partizanskega boja na koroških tleh. Ta boj je bil velikega pomena tudi za osvoboditev Avstrije, ki je bila izbrisana iz zemljevida; pa tudi zgodovinski doprinos za evropski mir.

Predsednik Zveze koroških partizanov je poudaril, da je utrjevanje trajnega miru naša življenjska dolžnost. Delo v raznih slovenskih narodnih organizacijah je ocenil kot množični doprinos za utrditev miru in demokracije. Najostreje pa je zavrnil hujkanje človeka proti človeku, naroda proti narodu in države proti državi, kar delajo na Koroškem nemško-nacionalistične organizacije in s tem hujskajo na vojno. Zavrnil je nadalje tiste glasove, ki bi radi zanižali preteklost in ki razširjajo misel, da politika ni za malega človeka. O tej zadevi je Ka-

rel Prušnik-Gašper povedal na svečanosti sledeče: „Zveza koroških partizanov je spregledala takoj po koncu vojne, kaj pomenijo taka gesla. Pomenijo, da bi ljudi uspravili, da bi jim zožili politično obzorje in jih vzgojili v pohlevne, ubogajoče, nerazgledane državljane, kot so bili takrat, ko je Hitler začel vojno. Naši fantje in možje so takrat dobili po počti vpoklic v vojsko, katerim so sledili kot pohlevni državljani. Pa ne vsi. Mnogo slovenskih fantov je s prezirno zavrglo „Einberufungsbefehl“ in se umaknilo v gozdove, ker so bili politično razgledani. Že leta 1934, štiri leta pred Hitlerjem, so bili prav v teh grapah ilegalni sestanki protifašistične organizacije. S tiskano besedo in ilegalnimi časopisi smo opozarjali in informirali naše kmete in delavce, da nam grozi od strani nacistov vojna, da se je treba organizirati proti vojni.“ Gašper, ki je v tistih letih bil obsojen na zapora, je spomnil, da so oblasti tedaj mnogo fantov iz grap okoli Železne Kaple obsodile na mnoga leta zapora, zaradi tega, ker so ljudi učili, kaj je fašizem in ker so jim odpirali oči. „Mi pa se bomo vedno zbirali in govorili o naši težki preteklosti, ker je ravno zgodovina odskočna deska v boju za lepšo in mirno bodočnost. Govorili bomo o preteklosti, ker ne maramo, da bi take čase, kot jih je morala prestopiti naša generacija, morali doživeti naši zanamci, mlajši ljudje,“ je odgovoril Gašper vsem tistim, ki bi radi zaprli oči pred preteklostjo.

Svoj govor je tovariš Prušnik-Gašper zaključil z mislijo na današnje obsodbe tiste naše aktivne mladine, ki se žrtvuje za izvedbo člena sedem. „To je ironija današnje koroške stvarnosti, današnje demokracije. Tako početje rodi upravičeno ogorčenje. V tej zvezi pa si pokličimo v spomin našo preteklost. Že pred 45 leti so nas zapirali in obsodili na težka leta zaporov, kot sem prej omenil.“ Zato je stavil vprašanje: „Kje pa so tisti državniki, ki so nas sodili. Odšli so v neslavno preteklost. Kje pa je Hitler s svojimi rabljji. Šel je v neslavno preteklost. Tudi Angleži so nas zapirali in deset let dajali po tuho nacističnim elementom na Koroškem; tudi ti so odšli. Odšli pa bodo tudi tisti, ki nam danes sodijo in nam kratijo naše pravice, v neslavno preteklost. Slovenski delovni ljudje pa bodo ostali.“ To prepričanje je govornik utemeljil tudi z dejstvom, da je slovenski narod z izvedbo silnega zgodovinskega preobrata v drugi svetovni vojni premagal suženjsko dušo našega človeka, ki se je uprl krivici in nasilju in se podal v boj za lastne narodne interese.

Po nagovoru so se padli žrtev fašizma spomnili s pesmijo moškega in mešanega zbora Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple, med katerimi so tudi borci proti fašizmu ter njihovi potomci. Z recitacijami borbenih pesmi pa so zaključili spominsko svečanost Franci Sadolšek, Marijan Srienec ter Tonči Schlapper, katerim se je z recitacijo pridružila še pionirka iz Slovenije.

„Težki čas ne vrni se ...“

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli je v soboto zvečer po občnem zboru ZSO priredilo spominsko svečanost v čast žrtvam fašizma. Spomin je veljal vsem tistim, ki so v antifašističnem boju dali življenja za boljšo bodočnost. Predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar je pozdravil vse navzoče in izrazil zaželenje, da se skupno z mnogoštevilnimi navzočimi lahko spominja svojih in njihovih sotovarišev.

Spomnil je, da so Slovenci v Železni Kapli v svoji zgodovini ravno v aprilskih mesecih doživljali nahujske udarce. In je navajal:

● Tako smo doživeli aprila 1942 izseljevanje slovenskih družin.

● 2. aprila 1943 je bil smrtno ranjen predsednik SPD „Zarja“ Franc

Pasterk-Lenart, narodni heroj, ki je težki rani 4. aprila podlegel.

● 29. aprila 1943 je bilo obglavljenih 13 aktivistov OF iz Sel in Železne Kaple.

● 25. aprila 1945 pa so pripadniki Herrenvolka — uniformirani SS-ovci pobili 11-člansko Peršmanovo družino v Podpeci.

Peter Kuhar je poudaril, da na tej svečanosti ni mogoče opisati vseh borb, vseh žrtev in vsega, kar je bilo. Pozval je navzoče, naj zbirajo čim več slik in gradiva, da bodo Kapelčani kmalu odprli stalno razstavo, ki bo spominjala na ta najtežji čas. Prihodnje leto ob 35-letnici zmage nad fašizmom pa se bodo svečano spomnili vseh žrtev, ki jih je imela kapelška okolica.

Na spominski svečanosti SPD „Zarja“ v soboto zvečer so sodelavci v sliki, besedi in glasbi pretresljivo predstavili trpljenje slovenskega naroda in njegov uspešni upor proti fašističnemu nasilniku.

Pred nedavnim smo na avstrijski televiziji gledali ameriško nadaljevanje „Holocaust“, ki nam je na primeru načrtnega iztrebljanja Židov med drugo svetovno vojno spet priklicala v spomin zločinski značaj nacizma. Pretresljiva zgodba o židovski družini Weiss se nam je vtisnila v zavest kot simbol za vse tisto, kar se je v tedanji dobi v imenu nemškega naroda dogajalo v koncentracijskih

Ob obletnici zločinskega preganjanja koroških Slovencev

taboriščih, v gestapovskih zaporih, na moriščih, v zasedenih deželah s požiganjem vasi in pobijanjem njihovih prebivalcev — skratka dejanja, ki jih je nacizem z nepopisnim divjanjem poživiljenih izrodov človeške družbe nezbrisno zapisal v zgodovino dvajsetega stoletja.

Pri tem pa je bil „Holocaust“ — kakor vsi vemo in je bilo to ob predvajanju filma tudi splošno priznано — kljub pretresljivosti svoje izpovedi še močno „humanizirana“ podoba vsega takratnega dogajanja. In še zlasti je bila to samo ena stran iz s krvjo milijonov mučenih, ponižanih in umorjenih ljudi napisane knjige, ki nosi naslov „Zločini nacizma“. Kajti poleg Židov, ki so bili po številu žrtev gotovo najbolj prizadeti, se je nacistični zločinski režim z vso neusmiljenostjo zdivil tudi nad pripadniki mnogih drugih narodov ali skupin. Tudi za Slovence je dovoljeval toliko izobrazbe in samo toliko življenjskih moči, da bi mu lahko delali kot sužnji, ki jih po izčrpanosti čaka le še smrt v plinski celici.

Tudi za koroške Slovence je pripravil nacizem „Holocaust“ — dokončno uničenje. Tozadevne načrte, ki so jih nemški nacionalisti pripravljali že v dobi prve republike, je začel nacizem uresničevati takoj po zasedbi Avstrije: med prvimi, ki so bili odvedeni v zapore in potem v koncentracijska taborišča, so bili tudi naši rojaki. Leta 1942 je sledil prvi ukrep „globalnega reševanja“ koroškega vprašanja — množična izselitev več sto zavednih slovenskih koroških družin, ki pa bi jim pozneje sledili še tisoči in desetisoči slovenskih ljudi, če tozadevnih načrtov ne bi prekrizal preobrat na bojnem polju in zlasti če koroški Slovenci sami ne bi odgovorili z uporom in množično vključitvijo v oborožen protifašistični boj. Nadaljnje postaje koroškega „Holocausta“ so se vrstile vse do zadnjih dni vojne, med njimi so posebno znane: obglavljenje trinajstih antifašistov iz Sel in Železne Kaple, uničenje Hojnikove družine in strašni zločin pri Peršmanu prav na pragu svobode.

Ob predvajanju televizijskega filma o uničevanju Židov pa se je pokazalo tudi še nekaj drugega, namreč dejstvo, da je širša javnost vse premalo poučena o takratnih dogodkih. In to nepoučenost izkoriščajo tisti, ki so takrat spadali med sodelavce zločinskega režima in jih roka pravice kljub temu vse do danes ni dosegla; kakor tudi oni, ki se iz zgodovine nočejo učiti in zato spet gojijo miselnost, katera se je tedaj izrodila v najbolj krvavo poglavje človeške zgodovine.

Ravno to pa nalaga nam vsem in vsakemu posebej dolžnost in nalogo, da pravočasno ukrenemo vse potrebno, da se „Holocaust“ nikdar več ne bo mogel ponoviti. Prvenstvena naloga pri tem je, da ohranimo v živem spominu tedanje dogodke in da resnico o njih posredujemo mladi generaciji in bodočim rodovom. Tega nam ne narekuje želja po maščevanju, pač pa zavest, da mora biti spomin hkrati tudi opomin. Opomin namreč v tem smislu, da je sovrastvo med ljudmi in zatiranje naroda po narodu možno samo tam, kjer je hujskanje človeka proti človeku in ščuvanje na narodnostno mržnjo.

Bliža se pomladanski graški sejem

Na graškem sejmskem razstavišču bo 28. aprila odprta letošnja pomladanska prireditel jugovzhodnega sejma, na kateri bo do 6. maja razstavljalo 2.066 razstavljalcev iz 41 držav Evrope in prekomorja, kar je seveda prepričljiv dokaz, da je graški sejem v pravem pomenu besede mednarodna prireditev.

Med tujimi državami zavzema kot po navadi prvo mesto Zvezna republika Nemčija (282 razstavljalcev), kateri sledijo Italija (148), Jugoslavija (81), Švica (79), Japonska (42), Francija (34) itd. Iz Koroške je zastopanih 37 razstavljalcev, tako da je med zveznimi deželami na šestem mestu.

Graški sejem, ki je geografsko gledano na stikališču zahodne in vzhodne Evrope, že po stari tradiciji igra vlogo ustvarjanja mednarodnih stikov, ki vodijo do uspešnih Irgovskih zvez. Na graškem sejmu so med obiskovalci in pa tudi med razstavljalci vedno močno zastopani Jugoslovani.

Ker je dežela Štajerska bogata na rudah in ima odlične vremenske pogoje za uspešno kmetijstvo, je razumljivo, da graški sejem prav

zaradi tega posveča poseben poudarek industriji in kmetijstvu, tako da je med tema dvema panogama harmonično sodelovanje. Iz posebnih taktičnih razlogov pa je tako, da dajejo v okviru pomladanskega graškega sejma prioriteto industriji, na jesenskem graškem sejmu pa kmetijstvu, pa čeprav sta na obeh sejmih zastopani obe gospodarski veji. Prav tako je velikega pomena gradbinstvo in gostinstvo. V okviru gostinstva naj bo omenjena strokovna razstava gastronomije „Gastro-Modell“. V posebni sejmski kuhinji bodo proizvajali kulinarične užilke. Tokrat se bodo posvetili med drugim ribjim specialitetam. Podobno kot na koroški „Gast“ bodo tudi v Gradcu gostinci in obiskovalci konfrontirani z bogatim prikazom vseh naprav, opreme in drugih potrebščin, ki služijo gastronomiji in turizmu.

Poleg pohišstva in opreme, ki služijo turizmu in gostinstvu, pa bo ponudba obsegala tudi bogat izbor predvsem za čim boljše ureditev stanovanja. Ob tej priložnosti bodo dali poseben poudarek „vgrajeni kuhinji“, kjer so kvalitetno in kvan-

litelno močno zastopani Italijani.

Poleg omenjenih razstav je še vrsta strokovnih in posebnih razstav in sicer s področja lava (orožje, oprema, obleka), elektronike ter razstava mopodov, motornih koles in navadnih koles.

Seveda bodo obiskovalcem tudi tokrat na razpolago prvovrstni restavrantni, bifeji ter cela vrsta drugih uslug.

To je samo kratek opis, ki pa seveda še zdaleka ne obsega tistega, kar si lahko ogledate na licu mesta. Graški sejem bo odprt vsak dan od 9. do 18. ure. Cena vstopnic bo znašala 25 šilingov, vstopnica za stalen obisk (za devetkratni obisk) pa 75 šilingov. Otroci pod šest let v spremstvu z odraslimi imajo prost vstop.

Kot vsa leta tudi letos pričakujejo v Gradcu velik obisk s sosednje Jugoslavije. Skupno pričakujejo 380 tisoč do 400.000 obiskovalcev.

Živalski park v Rožeku spet odprt

Znani živalski park v Rožeku, ki je bil preko zime zaprt, je v soboto 7. aprila spet odprl svoja vrata številnim obiskovalcem.

Jeleni, kozorogi, mufloni, bizoni, sove in vse druge živali so letošnjo zimo z mnogo snega, dobro prestale. Prav tako oba kapitalna jelena „Ludwig“ in „Leonardo“.

Glede rojstva živali ni težav, nasprotno v nekaj tednih bo prišlo do pomnožitve. Pred dnevi so divje svinje skotile na desetine mladih prašičkov, ki so sedaj še posebno ljubki z njihovimi rumenimi lisami na njihovih telesih, katere pa bodo v četrtem mesecu starosti zgubili. Za divje prašičke je znano, da so odlični plavalci, ki preplavajo do kilometer široke vode.

Tudi kozorogi, ki so jih pred leti zasadili v rožeškem parku, dobro uspevajo. Za kozoroga ki je prej živel v Alpah, je znano, da je v 19. stoletju skoro izumrl. S prepovedjo uničevanja te alpske živali, ki jo je ukazal italijanski kralj Viktor Emanuel II., se je ta živalska zvrst spet opomogla in udomačila v naših gorah. K sreči uspevajo kozorogi tudi v živalskih parkih, kjer imajo ugodne možnosti življenja oziroma razporeditve, tako da jih bodo od tod presadili tudi v svobodno naravo.

Trenutno so pogajanja med vodstvom rožeškega živalskega parka in sokolarjem inž. Kollingerjem, da bo kot prejšnja leta, tudi letos predstavil svojo družino ptic ujed.

Prijetne velikonočne praznike
želita vsem bralcem,
sodelavcem in prijateljem
UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Slovenskega vestnika

Werner Berg obhaja 75-letnico

Včeraj je znani koroški slikar prof. Werner Berg, ki domuje na Rutarjevi domačiji pri Šentvidu v Podjuni, obhaja svoj 75. življenjski jubilej. Čeprav Werner Berg ni rojen Korošec — pred drugo svetovno vojno se je priselil iz severovzhodne Nemčije — je našel v Podjuni svojo novo domovino, kateri se je zapisal z dušo in telesom. Skoro pol stoletja prebiva med nami Slovenci, kar ga ne moti, nasprotno prav to ga navdaja s posebnim ponosom. On je prvi, ki je v svojih delih umetniško zajel motive trdega in skromnega življenja in tudi plemenitega hotenja slovenskega življa v tem delu naše dežele, hkrati pa prikazuje tudi gospodarsko zapostavljenost teh krajev in žilavi odpor tega ljudstva proti raznarodovanju. Prof. Berg pa ni samo v njegovih stvaritvah pokazal spoštovanje in ljubezen do naše narodne skupnosti, marveč tudi pred leti, ko se je kot pripadnik nemške narodnosti udeležil demonstracije za pravice koroških Slovencev v Celovcu. Prav to razumevanje za probleme našega ljudstva je bil tudi povod, da so njegov umetniški proizvodi vzbudili na mnogih razstavah v tu- in nezgovornost priznanje in občudovanje, kar mu je dalo sloves velikega in uglednega umetnika.

Ob njegovem prazniku mu iskreno čestitamo z najboljšimi željami.

Slovenski okteti iz Ljubljane bo spet gostoval pri nas na Koroškem

Slovenski okteti iz Ljubljane, ki si je v 28 letih svojega delovanja pridobil sloves najbolj reprezentativnega in obenem najbolj popularnega malega vokalnega ansambla Jugoslavije, bo — tokrat v novi sestavi — spet gostoval pri nas na Koroškem. Prišel bo kot gost Slovenske prosvetne zveze in Slovenskih prosvetnih društev v krajih, kjer bo imel nastope; prišel pa bo predvsem kot dober znanec in velik prijatelj koroških Slovencev. Kot takega se veselimo njegovega obiska in sprejeli ga bomo z odprtimi srci.

Poleg nastopov doma v Sloveniji in ostali Jugoslaviji je Slovenski okteti v času svojega obstoja uspešno gostoval že po vseh petih kontinentih sveta. Dobil je vrsto priznanj, med drugim dvakrat najvišjo nagrado za kulturne dosežke Slovenije — Prešernovo nagrado; ob svoji 25-letnici, ki jo je obhaja pod pokroviteljstvom predsednika Tita, pa je prejel visoko jugoslovansko odlikovanje.

Repertoar okteta, sestavljenega iz osmih pevcev, ki pejejo a capella, obsega dela starih mojstrov, zlasti renesančnih, in skladateljev drugih obdobj, tudi sodobnih, prav tako pa na rodne pesmi jugoslovanskih narodov, zlasti slovenske in med temi posebno

rad tudi koroško slovensko pesem, ter pesmi drugih narodov, na primer ruske, črnske duhovne, italijanske, češke in druge.

Slovenski okteti je že nekajkrat spremenil sestavo svojih pevcev in svojega umetniškega vodje, vendar je ansambel pri vseh teh spremembah stremel za tem, da ohrani kontinuiteto, stil in srce. V sedanjih sestavi okteta pejejo: prva tenorja Danilo Čadež in Igor Zierenfeld, druga tenorja Jože Banič in Peter Ambrož, baritona Peter Bedjanjič in Tomaz Tozon (Samo Vremšak) ter bas Marijan Štefančič in Peter Care. Sedanji umetniški vodja je Anton Nanut, predsednik pa Bogdan Pogačnik.

Zadnji nam je poslal naslednji dopis, v katerem piše, kako se okteti veselijo bližnjega gostovanja na Koroškem: „Lahko bi zapisali, da se Slovenski okteti iz Ljubljane bolj veselijo svoje bližnje turneje po Koroškem v Avstriji, kot katerekoli druge morda bolj dolge, daljne in svetovne turneje. Gre za to, da okteti, ki je od svojih začetkov pred 28 leti vselej prihajal med koroške Slovence, tudi zdaj, v svoji novi sestavi potrdi to vzajemno zavezo. Ni take publike, kot so naši slovenski poslušalci na Koroškem; ni takih pesmi, kot so slovenske koroške pesmi, s katerimi je Slovenski okteti občel že ves svet. Kamorkoli pevci okteta po svetu potujejo, se spominjajo rojakov na Koroškem, a toliko bolj je seveda veselo neposredno snidenje.“

Letos bo Slovenski okteti po vsej verjetnosti potoval že v Afriko in na Norveško, nedavno pa je s kljubujočo umetniško močjo uspel na turneji po Češkoslovaški. Prav tako bo letos oktetu pripadla čast, da — podobno kot pred desetimi leti, seveda v drugačni sestavi — odpre 10. jubilejni kulturni teden v Šentvidu pri Stični na Dolenjskem, kjer so se po tej pobudi razvili vsakoletni množični pevski tabori.

Vsekakor bodo napovedani koncerti še ena priložnost več za utrditev vzajemnega pevškega prijateljstva z obeh strani Karavank.“

Slovenski okteti

iz Ljubljane bo spet gostoval na Koroškem in priredil koncerte

- v petek 27. aprila ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku
- v soboto 28. aprila ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu
- v nedeljo 29. aprila ob 14.30 uri v ljudski šoli v Kotmari vasi in ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci

Ljubitelje pesmi in prijatelje SLOVENSKEGA OKTETA prisrčno v a b i j o

Slovenska prosvetna zveza
in krajevna prosvetna društva

Bleščeča spet vabi

Slovensko planinsko društvo v Celovcu obvešča svoje člane in prijatelje društva, da bo od 1. maja naprej spet redno odprta planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini in sicer kot po navadi ob sobotah (popoldne), nedeljah in praznikih.

Prijazna planinska postojanka se nahaja na 1080 metrov višine pod lepo razgledno goro Komnico (1739 m), s katere je lep pogled na plavo Baško jezero in Beljak ter na bele z večnim snegom pokrite Visoke Ture.

Z Bleščeče planine, ki je obdana s šumečimi zelenimi gozdovi, so možni številni izleti, med njimi na bližnjo Arihovo peč z lovsko kočjo živinozdravnika dr. Kristija Pušnika iz Šentjakoba (10 minut); na 1359 m visoko Gračenco (1 ura), ki na svojem severnem pobočju hrani še ostanke starega gradu rodovine Rasov (po njih ime dolina Rož); na 1739 m visoko Komnico (2 uri), kjer so naši planinci pred tridesetimi leti postavili križ v čast padlim borcem v Karavankah (upiral se je nacionalistični nestrpnosti dve leti) ter na Kepo ali Jepo, ki je eden najbolj obiskanih vrhov v Karavankah (4 ure). Ne nazadnje naj omenimo, da je do nedanjšnjega partizanskega bunkerja pod Arihovo pečjo (pol ure hoda pod planino Bleščečo), kjer je bilo zverinsko pobitih 8 partizanov, speljana in markirana pot (deloma zavarošana s kovinsko vrvo). Na tistem mestu, kjer je bil nekoč bunker, stoji sedaj skromen križ, ki opominja, da se kaj takega ne sme nikoli več ponoviti. V nepozaben spomin na te padle junake, je bila pred leti v dnevnici sobi planinske kočje odkrita spominska plošča.

Ponovno sporočamo javnosti, da kočja ni oskerbovana, pač pa imajo obiskovalci možnost prenočevanja ter da si v koči sami pripravljajo hrano (na razpolago je dobro opremljena kuhinja). Med tednom, ko je kočja

navadno zaprta, imajo člani Slovenskega planinskega društva možnost uporabe kočje. Ključ se dobi pri gospodarju kočje, Jozeju Miklavčiču iz Ščedma (Šentjanž) pri Šentjakobu.

V teku let je slovenska planinska kočja pridobila sloves ene najbolj priljubljenih planinskih postojank v Karavankah, na kar so naši planinci zelo ponosni.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo pripravlja izlet v Toskano

Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu bo v času od 9. do 13. maja, to je ravno takrat, ko praznujemo materinski dan — priredilo izlet v Toskano v Italiji.

V okviru tega izleta je v programu ogled bisera te dežele, mesto Florence. To mesto je zelo staro, saj je nastalo že pred našim štetjem. Imelo je burno zgodovino. Vsaka epoha je zapustila sledove, med njimi tudi enkratna kulturna bogastva. Poleg Florence si bodo ogledali tudi znamenita kraja Siena in Pisto.

Za Siena je znano, da ima mesto goško arhitekturo, posebnost pa je rotovž z zvonikom. V Pisi se nahaja svetovno znana romanska stolnica s 54 m visokim nagibajočim se stolpom. V Pisi je bil rojen tudi slavni naravoslovec Galilei.

Potni stroški s štirimi polpenzionirani ter ogledom omenjenih znamenitosti bodo znašali za člane 1980, za nečlane 2060 šilingov.

Prijave na naslov: Österreichisch-Jugoslawische Gesellschaft, Klagenfurt, Theatergasse 4/I, tel. (0 42 22) 86 7 15

DELOVNO AKCIJO

na Bleščeči planini (Koča nad Arihovo pečjo) v nedeljo 22. aprila 1979 s pričetkom ob 8. uri zjutraj.

Prisrčno vabljeni!

IZLET NA MADŽARSKO

Zveza koroških partizanov vabi na 3-dnevni izlet na Madžarsko, od petka 11. do nedelje 13. maja 1979.

V okviru izleta si bomo ogledali znamenito Blatno jezero (Balaton), posebnosti in lepote glavnega mesta Budimpešte ter še druge zanimivosti te lepe in privlačne dežele.

Cena izleta na osebo bo znašala 1500 šilingov. Prijave pošljite najkasneje do 20. aprila 1979 na naslov: Zveza koroških partizanov, Spitalgasse 12/III, 9020 Celovec; tel.: (0 42 22) 85 2 35. Število prijav je omejeno. Izlet bo z avtobusom.

Slovensko šolsko društvo vabi v nedeljo 29. aprila 1979 ob 10. uri dopoldne na

OTVORITEV DVOJEZIČNEGA OTROŠKEGA VRTCA V ŠENTPRIMOŽU

in popoldne ob 14.30 uri istega dne na

PROSLAVO 70-LETNICE OBSTOJA SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA DRUŠTVA pri Voglu v Šentprimozu.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčevsu vabi na uprizoritev komedije

SVOJEGLAVČEK

v nedeljo 22. aprila 1979 ob 14.30 in ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčevsu. S komedijo se bodo predstavili naši domači igralci.

Ljubitelji smeha in odrskih predstav prisrčno vabljeni!

Odbor

Predsednikovo poročilo

Občni zbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je tokrat v trenutku, ko velja še prav posebno artikulirati naše mesto v družbi, ki nas obdaja, naše stališče do življenjskih vprašanj naše narodne skupnosti in našo neposredno taktiko ter dolgoročno usmeritev za dosego cilja vsake manjšinske organizacije — popolne nacionalne in socialne enakopravnosti, je uvodoma poudaril v svojem referatu predsednik upravnega odbora ZSO dr. Franci Zwitter.

Doba od zadnjega občnega zbora dne 14. decembra 1975 do danes predstavlja, kar zadeva našo narodno skupnost, brez dvoma najbolj razburkanost in usode polno dobo po letu 1945:

● Neposredno po občnem zboru se je pričela odločilna borba proti formalni ureditvi življenjskih vprašanj našega ljudstva v smislu zahtev nemških nacionalistov brez kakršnegakoli upoštevanja konstruktivnih predlogov in upravičenih pomislekov prizadete narodne skupnosti.

● Točno leto navrh smo bili konfrontirani s preštevanjem ali bolje rečeno z ugotavljanjem manjšine, ki smo ga prej uspeli skozi dvajset let preprečevati.

● Kljub uspelemu bojkotu preštevanija sta vlada in zakonodajalec s pravicatim žonglerstvom vzela neuporabne številke preštevanija za osnovo odredbe o sosvetih narodnih skupnosti, o topografskih označbah in krajevnih napisih ter o uporabi slovenskega uradnega jezika pred sodnimi in upravnimi oblastmi.

Naše stališče do sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976 s hipoteko krivičnega preštevanija in s ciljem čedalje večjega zoževanja pravic in življenj-

skega prostora manjšine je poznano in nam tudi dosedanje izkušnje s to ureditvijo v ničemer ne narekujejo oportuniteti, še manj pa potrebe za spremembo tega stališča.

OVP-jevski poslanec in manjšinski teoretik Ermacora je zapisal, da izvira novela k zakonu o ljudskem štetju,

torej osnova preštevanija, želji „nemških Korošcev“, kancler Kreisky pa je označil zakon o narodnih skupinah „skupni imenovalec treh v parlamentu zastopanih strank“, medtem ko so odredbe (spet po pisanju dr. Ermacore) sklenjene v smislu formalnega trostrankarskega sporazuma z dne 6. julija 1976.

Pred nedavnim umrli veliki slovenski in jugoslovanski politik, v preteklosti

zasidrani mislec in v prihodnost usmerjeni videc, nedosegljivi ideolog slovenskega narodnega vprašanja Edvard Kardelj, je o položaju manjšin in o avstrijsko-jugoslovanskih odnosih v znamenem intervjuju neposredno po preštevovanju nov. 1976 poudaril, da v državni pogodbi „klavzule o manjšinskem vprašanju pomenijo samo minimum pravic, ne pa tudi popolno zagotovitev narodnostne enakopravnosti manjšin v Avstriji“.

Nihče zato od nas ne more pričakovati, je poudaril predsednik ZSO, da bi pristali na rešitev, ki z mednarodnega vidika pomeni poskus enostranske revizije državne pogodbe, z narodnostnega vidika pa zakonsko možnost nadaljnje asimilacije in denacionalizacije, v resnici postopno smrt in likvidacijo narodne skupnosti.

Ob teh nezdružljivih stališčih vlade na eni in osrednjih organizacij koroških Slovencev kot predstavništva slovenske narodne skupnosti na drugi strani, še posebej zaradi tega, ker vlada očitno vztraja na sodelovanju v sosvetih, je nastalo praktično pat stanje, ki hudo bremeni, kolikor sploh ne onemogoča stike manjšine z vlado.

Spričo spoznanja, ki je medtem prodrlo tudi pri nasprotni strani, da je edina pot, edinin izhod iz zagate resnični enakopravni dialog med pristojno vlado in prizadeto manjšino, pritisk na manjšino vsekakor ni pripravno sredstvo za vzajemno reševanje. Zato z vso ostrino protestiramo proti poskusu obnove izrazito političnih procesov proti našim mladincem in aktivistom pod pretezo, da ne gre za politična dejanja, marveč za kazenska dejanja zoper varnost imovine in upora zoper državno oblast. „S kapitulacijo pred nemškimi nacionalisti in z ukinitvijo poizvedb proti napadalcem na dvojezične napise ter z umaknitvijo zakona o dvojezičnih napisih iz leta 1972 na pritisk nemških nacionalistov pa je država izgubila moralno pravico zasledovanja slovenskih aktivistov, ki so s svojimi dejanji poskušali samo opozoriti na nezadovoljivo rešitev našega vprašanja; zlasti pa je država izgubila pravico utemeljevanja procesov z zaščito zakonov,“ je poudaril predsednik ZSO.

Koroški Slovenci smo vedno poudarjali svojo pripravljenost za enakopraven dialog in je ta naša pripravljenost dana selj ko prej; iz prej navedenih vzrokov pa ta forum ne more biti sosveti, marveč mora to biti ustanova, ki bo narodni skupnosti kot subjektu dejansko omogočala polnopravno sodelovanje. V zadnjih dveh letih smo pokazali na različne možnosti takega reševanja v pripravljenosti, da bosta vlada in zakonodajalec to razumela in izkoristila. Vse pa kaže, da so nacionalistične sile močnejše in trostrankarski sporazum onemogoča demokracičen pristop k enakopravnemu dialogu.

V tej zvezi je predsednik ZSO naglasil, da se bodo morale stranke odločiti, ali hočejo pristopiti k pravičnemu reševanju in manjšini zagotoviti nacionalno in socialno enakopravnost z večinskimi narodom, da „se bo resnično spreminila v most prijateljstva in kulturnega sodelovanja med sosednimi narodi“ (Edvard Kardelj), ali pa so jim trenutno volilno-politične avanture več vredne kot rešitev bremenilnega in slej ko prej žgočega problema, ki „sam po sebi nikdar ne izgubi svoje teže in ostrine samo zato, ker se ne rešuje“ (Edvard Kardelj).

Po tem je govornik opozoril, da bo prihodnje leto minilo 60 let, odkar je koroška deželna vlada o priložnosti plebiscita slovesno obljubila in zagotovila slovenskim deželanom polno enakopravnost. Pred desetimi leti ob petdesetletnici plebiscita pa smo bili konfrontirani še vedno s šovinistično miselnostjo in težnjo, da za dva naroda v deželi ni prostora in da bo mir šele zagotovljen, ko eden izgine. Ob težkih izkušnjah zadnjil let, ob nesprejemljivi ureditvi našega vprašanja z njeno naravnostjo v nadaljnjo asimilacijo in denacionalizacijo ter ob trostrankarskem sporazumu, ki napoveduje kot nadaljnjo akcijo ponoven naskok na šolstvo, smo upravičeno zaskrbljeni, kaj bo prineslo prihodnje leto s proslavo šestdesetletnice plebiscita in predvidenim ljudskim štetjem.

Kljub temu pa nočemo zapasti pesimizmu, marveč po volilnih odločitvah za parlament in deželni zbor vidimo možnosti za nov pristop k reševanju naših življenjskih vprašanj na podlagi konstruktivnega dialoga, ne pa nevarne konfrontacije. Pri tem opažamo čeprav rahle, vendar zaznavne preusmeritve v pozitivno smer. Tako z zadovoljstvom ugotavljamo, da v volilni borbi za občinske volilne skoraj ni

Smo del karavane ki gre lepši bodočnosti nasproti

Predsednik nadzornega odbora ZSO Karel Prušnik-Gašper je na občnem zboru v Zelezni Kapli spregovoril tudi kot domačin in izrazil zadovoljstvo, da udeležencem lahko spregovori v svojem rojstnem kraju. Posebej pa je vesel, da je občni zbor v hiši, ki je bila s trdom domačinov zgrajena kot last domače slovenske gospodarske organizacije — Posojilnice v Zelezni Kapli.

V svojem prispevku je orisal nastanek in razvoj osvobodilnega gibanja in protifašističnega upora, ki se je prav iz Zelezne Kaple in njene okolice začel širiti po ostali Koroški. Navedel pa je tudi številne žrtve, ki so jih ti kraji doprinesli v boju proti fašizmu — za zmago človeštva nad tiranijo. V tem boju se je tudi naš človek osvobodil hlapčevske miselnosti, postal je samozavesten, odločen borec za svoje pravice.

„Zavest, ki jo vsa leta širi in utrjuje ZSO, da je človek samo toliko svoboden, kolikor si sam sproti ustvarja svobodo, je globoko zakoreninjena v našem človeku. Zlasti pa je revolucionarno vsebino polpretekle slavne dobe prevzela naša mladina, namreč dobe, v kateri se je naš mali, vedno zatirani in zaničevani človek dokopal do vztrajnega, stanovitnega in revolucionarnega borca za resnico in pravico. Medtem ko so dedje in pradedje bili vso dolgo zgodovino sužnji nemških in avstrijskih pohlepnežev po tuji zemlji, po tuji delovni sili, so njihovi sinovi in vnuki prvič v zgodovini kot zmagovalci izšli iz vojne; postali so samozavestni soodločujoči element na svoji zemlji.“

Po drugi strani pa so še danes na delu sile, ki branijo svojo neslavno barbarsko preteklost. Z vsemi močmi se ti krogi trudijo, da bi diskriminirali in demoralizirali našega človeka. Vendar jim to ne bo uspelo, kajti naš človek nosi v sebi samozavest, ustvarjalni duh in zavest medsebojnega zaupanja, saj drugače tudi ne bi mogel obstati na koroških tleh. „Koroški Slovenci smo vključeni v mogočno karavano, ki si pogumno utira pot v lepšo in pravičnejšo bodočnost, je naglasil tov. Prušnik. Dejal je, da ni lepšega na svetu kot to, da se ljudje razumejo med seboj, da so si sosedje dobri prijatelji, da se narodi sporazumevajo in države sodelujejo med seboj. Prav tako pa ni nič gršega in pogubnejšega, kot je sovraštvo, kot je spor med ljudmi, narodi in državami. Zato moramo najodločneje obsojati tiste kroge, ki hujskajo in ščuvajo na narodnostno mržnjo.“

V tem smislu je obstoj in delo ZSO plemenit in nujno potreben proces, da se tudi koroški človek, mislim tu predvsem na nemško govorečega, pridruži karavani, ki gre lepši in plemenitejši bodočnosti nasproti.“

predstavljajo demokratično ureditev in so le-te tvorci politične volje v državi. Zato nikakor ne smemo mimo njih, kakor da bi jih ne bilo; nasprotno se moramo z njimi baviti in z njimi iskati tudi kontakte na enakopravni osnovi.

Dokler je za njih trostrankarski sporazum edino izhodišče in osnova, so izgledi za pozitiven dialog silo skromni. Kljub temu pa so med njimi razlike, ki jih ni prezeti:

● Socialistična stranka ima v razliko od svojih prejšnjih povojnih programov v svojem novem programu iz leta 1978 le spet artikulirana načela tudi glede manjšin. Tako je pod naslovom „Socialisti in skupnost narodov“ med drugim rečeno: „Vsaka nacija, tudi najmanjša, ima pravico do svobode in samoodločbe. Socialisti želijo mednarodnopravni red, ki zaščiti svobodo slehernega ljudstva in človekove pravice slehernega posameznika. Socialisti se zavzemajo za varstvo pravic manjšin.“ In na drugem mestu pravijo: „Se vedno so etnične in verske manjšine v Avstriji izpostavljene predsodkom in socialni diskriminaciji. Mi socialisti se borimo odločno proti vsem predsodkom in diskriminacijam in smatramo manjšine kot enakopravne dele državnega ljudstva.“ Koroška SPÖ pa proglašja v svojem volilnem programu pod naslovom „Koroška pot v osmo desetletje“ k manjšinskemu vprašanju: „Socialistična stranka v svoji politiki ne pozna razlike med nemško govo-

... (Dalje na 6. strani)

Pestra dejavnost na kulturno-prosvetnem področju

O bogatem kulturno-prosvetnem delovanju je občnemu zboru ZSO poročal tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej K o r t, ki je z zadovoljstvom ugotovil, da je v zadnjem obdobju uspelo dvigniti kvaliteto raven, hkrati pa razširiti tudi krog sodelujočih z ustanovitvijo novih skupin. Tako deluje sedaj v okviru krajevnih Slovenskih prosvetnih društev, ki jih je v SPZ vključenih skupno 26, že 21 pevskih zborov in 4 otroški zbori, 5 folklornih in 7 dramskih skupin ter 3 instrumentalni ansambli. Pri tem pa še niso vštete razne društvene sekcije, kot npr. glasbene, športne in podobne, ki jih je v društvih kar 61.

O dejavnosti SPZ in včlanjenih društev najbolj prepričljivo govori statistika: v zadnjih treh letih beleži 164 pevskih koncertov, 113 odrskih prireditev, 114 filmskih predstav, 169 gostovanj naših skupin v Sloveniji in v drugih državah ter skupin iz Slovenije pri nas ter 274 raznih drugih prireditev, kot so predavanja, literarni in družabni večeri, folklorni nastopi, proslave in podobno — skupno torej 834 najrazličnejših prireditev!

Uspelo je uresničiti tudi nove pobude. Tako je v Selah-Kotu in v dijaškem domu SSD v Celovcu prišlo do prvih tekmovalnih za bralne značke; prizadevanje SPZ gre v to smer, da bi v akcijo vključili vso dijaško mladino. Dober začetek je zabeležil likovni krožek v Bilčovsu, prav tako krožek fotoamaterjev v Celovcu. Eden največjih uspehov pa je bila ustanovitev glasbene šole v Pliberku, ki je doživela posnemanje v Bilčovsu, Šentjakobu, Svečah in Ločah. Glasbena šola, katere nositeljica je SPZ, teče pa pod okriljem obeh osrednjih kulturnih organizacij, nudi glasbeni pouk že 160 otrokom.

Lani je SPZ obhajala svojo sedemdesetletnico. Proslava v Celovcu je ob sodelovanju 42 skupin s skupno več kot 700 izvajalci pomenila tudi prelomnico od konvencionalnih oblik k sodobnemu pristopu prikaza naših kulturnih dosežkov. V okviru jubileja je bila tudi uprizoritev Prežih-Mikelnovih „Samorastnikov“ na prostem, s čimer je uspelo tako vsebinsko kot kvalitetno začrtati novo smer v naši gledališki dejavnosti.

Napredek je bil zabeležen tudi na področju likovne umetnosti. Stalna galerija „Aula slovenica“, ki je brez dvoma glavni činitelj, je v svojih prostorih predstavila vrsto umetnikov iz Slovenije in Trsta; našim ustvarjalcem pa je SPZ posredovala razstave v raznih krajih doma in v Sloveniji. Prav tako je izmenjava uspešno potekala na področju literarnih oblikovalcev, medtem ko so zbori našo pesem ponesli tudi v Švico, Francijo, Nemčijo in celo v Ameriko ter Kanado. Z vsakoletnim „Koroškim koledarjem“ in knjižnim darom pa je SPZ samo v zadnjih treh letih spravila med naše ljudi več kot 11.000 slovenskih knjig.

Svoje kratko poročilo je tajnik SPZ zaključil z zagotovitvijo, da je Slovenska prosvetna zveza za sodelovanje z vsako drugo kulturno organizacijo, ki je proti zatiranju slovenske narodne skupnosti na Koroškem in ki ne spodbopava naših idejnih pogledov, slonečih na izročilih narodnoosvobodilne borbe.

Prizor z občnega zbora: Razprava v malih skupinah.

Bivši partizani tudi danes v prvih vrstah boja

Dejavnost Zveze koroških partizanov, ki združuje bivše aktivne člane odpora proti fašizmu, je kratko prikazal tajnik ZKP Lipej Kolenik. Kot glavno nalogo je poudaril gojitev in širjenje protifašistične demokratične miselnosti v smislu zgodovine in tradicij narodnoosvobodilne borbe. V ta okvir sodi med drugim oskrbovanje in vzdrževanje partizanskih grobišč in obeležij širom južne Koroške. Prav tako pa posveča ZKP svojo skrb tudi pomoči potrebnim partizanskim invalidom ter vdovam in sirotam padlih partizanov in po vojni umrlih soborcev.

V poročilu za minulo obdobje je bilo govora o številnih prireditvah in spominskih svečanosti, ki jih je ZKP priredila pri nas na Koroškem, ali pa so se jih njeni zastopniki udeležili v Sloveniji. Med nje spadajo zlasti vsakoletne spominske svečanosti na grobovih obeh narodnih herojev: Matije Verdника-Tomaža v Svečah in Franca Pasterka-Lenarta v Železni Kapli. Nadaljnja tradicionalna akcija je polaganje vencev ob dnevu mrtvih z vsakoletno osrednjo svečanostjo na enem izmed partizanskih grobišč. Aktivno se je ZKP vključila tudi ob obisku jugoslovanske vladne delegacije, ki je pregledovala partizanska grobišča na Koroškem. Največja prireditev v minulem obdobju pa je bilo brez dvoma odkritje obnovljenega partizanskega spomenika na Komlju pri Pliberku, kjer se je zbralo okoli tisoč ljudi; prav tako množična pa je bila tudi udeležba na koncertu, ki ga je na predvečer odkritja spomenika imel v Pliberku Partizanski pevski zbor iz Trsta.

Vse te akcije in prireditve so izzvenele kot manifestacije pripravljenosti našega ljudstva, da čuva in brani pridobitve, za katere so se borili partizani in smo koroški Slovenci doprinesli toliko žrtev. Da bi očevala zgodovino tega boja tudi poznejšim rodovom, ZKP načrtno zbira gradivo in dokumente o narodnoosvobodilni borbi in protifašističnem uporu na Koroškem. Marsikaj je že otela pozabi, treba pa bo z zbiranjem gradiva nadaljevati in zajeti vse, kar priča o tem junakem obdobju naše zgodovine. V tej perspektivi si ZKP prizadeva, da bi na Koroškem uredili muzej narodnoosvobodilne borbe, v katerem bi bilo dragoceno pričevanje zbrano in ohranjeno našim potomcem.

Zveza koroških partizanov in njeni člani pa svojo delovnega področja nimajo le v ožjih mejah lastne organizacije, marveč so aktivno vključeni tudi v delo naše osrednje organizacije ter krajevnih prosvetnih društev, združnih ustanov in drugih dejavnosti. „Prisotni in delovni smo povsod,“ je naglasil tajnik ZKP, „stojimo še vedno v prvih vrstah boja za pravice in splošni napredek koroških Slovencev.“

do predpogoj socialna in gospodarska neodvisnost, z zadovoljstvom pozdravljamo, da smo končno tudi na gospodarskem področju pričeli uresničevati že v Spomenici koroških Slovencev iz leta 1955 in zlasti v Programu ZSO iz leta 1965 vsebovane smernice. Ne bom tukaj našteval razveseljivih dosežkov in smelih načrtov, ki so uresničljivi le v kooperaciji z matičnim narodom ob upoštevanju številnih skupnih gospodarskih interesov ter medregionalnih in splošnih interesov med Avstrijo in Jugoslavijo. Kakor v odnosih splošno, mora tudi na tem področju manjšina izpolnjevati naravno funkcijo posrednika, in sicer kot samostojni subjekt, da v kompliciranem mehanizmu in v samosvoji zakonitosti gospodarstva preprečimo tudi najmanjši videz odvisnosti in dirigiranosti.

To postavljanje je odraz našega in splošnega sodobnega gledanja, da mora biti manjšina vedno subjekt, to je samosojni nosilec svojih pravic in teženj. Zato z vso odločnostjo zavračamo zlobna in neutemeljena podtikavanja KHD, ki enostavno ne prenese, da koroški Slovenci hočemo postati in se ohraniti ter razvijati kot živ, polnopraven narod na vseh področjih družbenega življenja in ustvarjanja.

Pri tem se moramo zavedati, da ima gospodarsko prizadevanje važno, zelo važno vlogo v življenju naroda, da pa je tudi ob tej važnosti le ena komponenta narodnega boja in nikdar ne sme postati nadomestilo za naše politično in kulturno uveljavljanje.

Zato je prav, da poleg uresničevanja gospodarskih projektov postavljamo kulturne domove in izobraževalne ustanove, kakor na primer na Radišah in v Sentprimozu. To so korajžni in razveseljivi podvigi, ki izpričujejo našo trdno življenjsko voljo in naše živo kulturno htenje. Pri vseh teh vidnih razveseljivih podvigih, ki so v prvi vrsti sad samoiniciative krajevnih faktorjev, pa kot osrednja narodna organizacija nikdar ne smemo prezreti celote: videti moramo in se prizadeto zavedati, da naše ljudstvo in zlasti naša dorajčajoča mladina upravičeno pričakuje pomoč in podporo od nas vseh povsod; zato moramo posvečati skrb naših predšolski in šolski mladini povsod in zlasti tam, kjer je najbolj izpostavljena nevarnosti asimilacije.

Letos je mednarodno leto otroka, ki nas še posebno zadoljuje. Slovensko ga bomo proslavili z otvoritvijo otroškega vrta v Sentprimozu in kulturnega doma na Radišah, dejansko pa — in to mora biti naša današnja obveza — s široko akcijo za čim bolj učinkovito otroško varstvo in pravilno vzgojo naše predšolske in šolske mladine s tem, da bomo skrbeli za stalno prisotnost našega jezika v otroških vrtcih, na igriščih, v obveznih šolah in v obveščevalnih sredstvih.

Ostane še beseda k našemu kulturnemu prizadevanju in splošnemu osveščanju našega človeka. Zdi se mi, da ni preveč rečeno, če trdim, da na kulturno-prosvetnem področju, kar se

Z velikim transparentom je Železna Kapla pozdravila delegate in goste občnega zbora ZSO.

tiče tradicionalne krajevne dejavnosti, ki je najmočnejša vez s terenom, že nekaj časa stagniramo. Tudi velike množične prireditve in manifestacije tega dejstva ne morejo prikriti, kakor nas ne sme tolažiti dejstvo, da je tako kulturno stagnacijo opazili tudi pri narodu-sosedu, kjer tako v ljudsko-prosvetnem delovanju kot deloma celo v uradni kulturni politiki namesto resničnega kulturnega prizadevanja vse bolj prihaja do izraza navadno provincialno šumarstvo; tu res ni najti nič pomembnega vrednega.

Z gornjo ugotovitvijo o stagnaciji pa nikakor nočem zmanjševati prizadevanosti in pridnosti naših osrednjih in krajevnih kulturnih delavcev, niti ne prezreti razveseljivega dejstva, da z ustvaritvami naših pesnikov, pisateljev in likovnih umetnikov spet dajemo svojo dačo v skupno slovensko kulturno zakladnico. Prav tako ne smemo prezreti nove dejavnosti v glasbenih šolah in zlasti tudi ne dejstva, da se odpirajo svetlejšje perspektive tudi za našo dramsko in odsko dejavnost, da opozorim samo na veličastno uprizoritev „Samorastnikov“ in na načrte za osrednje slovensko gledališče. Zato naj bo tudi na tem občnem zboru ponovno postavljena zahteva po čimprejšnjem pristupu k realizaciji slovenskega kulturnega doma v Celovcu, ki ne bo smel biti le reprezentativna stavba, marveč reprezentant naše kulturne prisotnosti in plodovite aktivnosti v Celovcu in v vsej deželi.

Ko je opozoril, da bomo prihodnje leto praznovali 25-letnico obstoja ZSO, je dr. Zwitter dejal, naj bo ta občni zbor, kot so bili vsi dosedanja, nadaljnji pomembni mejnik v borbi za dosego naše nacionalne in socialne enakopravnosti. Vsem funkcionarjem, aktivistom in delegatom je izrekel zahvalo za njihovo dolgoletno prizadevanje in jih hkrati prosil in pozval, da našo osrednjo organizacijo podprejo tudi pri nadaljnjem delu in prizadevanju, da bo lahko izpolnjevala trenutne naloge in se borila za dolgoročne cilje v lastnem delokrogu in skupaj z Na-

rodnim svetom koroških Slovencev brez medsebojnega trenja in izigravanja v plemenitih tekmovanju zastopala in reševala vse skupne interese naše narodne skupnosti. „Naj tukaj poudarim in ugotovim, da smo si z MSKS v vseh za našo narodno skupnost bistvenih vprašanjih enotni in sem ob dolgoletnih izkušnjah prepričan, da te enotnosti tudi v bodoče nihče ne bo uspel razbiti ali zrahljati — niti z raznimi vabami in obljubami niti s stalnimi poskusi pritiska in prisile. Življenjske pravice in življenjski interesi naše narodne skupnosti so in morajo biti tudi v bodoče vodilo za vse naše skupno prizadevanje vsedotlej, dokler ne bomo dosegli resnično nacionalno in demokratično enakopravnost z večinskim narodom, s katerim živimo na isti zemlji.“

Pri tem je predsednik ZSO opozoril še na podporo in pomoč matičnega naroda in vseh jugoslovanskih narodov, ki so danes splošno priznana pravico matice do podpore svojim manjšinam proglasili v svojih ustavah kot stalno dolžnost in nenehno obveznost, hkrati pa na raznih mednarodnih konferencah in forumih zagotovili narodnim manjšinam mesto tudi v mednarodnem sodelovanju. To pozdravljamo tembolj, ker hkrati kakor pri narodnostih v svoji državi tudi v mednarodnih odnosih upoštevajo in obravnavajo manjšine kot suveren subjekt, ki na ta način nikdar več ne more postati objekt za spletke in cilje tujih interesov.

„V tej luči — je svoje poročilo zaključil predsednik ZSO — smatramo slej ko prej za najbolj pravilno pot reševanja našega vprašanja enakopravnega dialoga med prizadeto manjšino in pristojno vlado ter gledamo internacionalizacijo ne zgolj ozko formalistično, temveč širše kot del procesa in borbe za odpravo različnih diskriminacij in za resnično demokratične ter enakopravne odnose med narodi. Zato pojdimo na delo brez oklevanja, smelo in odločno, enotni in strnjeni med seboj, v zaupanju na lastne sile, na pomoč matičnega naroda ter na podporo demokratičnih sil doma in v svetu!“

(Nadaljevanje s 5. strani)

režimi in slovensko govorečimi deželani. Za njo je slovenska manjšina del deželnega prebivalstva, ki se naj enakopravno udeležuje in naj je udeležen na oblikovanju politične volje in na državnih ustanovah. Socialistična stranka Koroške se priznava k v državni pogodbi v zaščito manjšine prevzetim obveznostim, katerih izvedba je zadeva zveze; k skupni rešitvi odprtih vprašanj po političnih strankah v sodelovanju s prizadeto manjšino; k široki sodobni jezikovni politiki, ki dvojezičnosti Koroške ne pojmuje kot breme, marveč jo priznava kot žanso za kulturne in ekonomske koristi.“

To so sicer le programska in volilna načela, ki v praksi do danes še nikakor niso našla realizacije in tozadevno, kakor vse kaže, niti funkcionarji niti njihovo glasilo ne poznajo svojega programa. Toda po dogodkih in razvoju zadnjih let imajo ta načela brez dvoma gotovo težo in tehtnost, ki ju ni mogoče prezreti in ki bi jih morali poznati in upoštevati predvsem slovenski socialistični mandatarji.

● Temu nasproti Avstrijska ljudska stranka tudi verbalno ni spremenila svojega profilslovenskega stališča in je v člankih namestnika glavnega urednika strankinega glasila Pusta bolj zasidrana v nekdanji miselnosti kot FPÖ, od katere se ÖVP tudi glede našega vprašanja ne razlikuje; to pa spričo sporazuma z dne 6. julija 1976 kljub zgoraj navedenemu programu velja tudi za SPÖ.

● Komunistična stranka sicer svojega pozitivnega stališča do vprašanj naše narodne skupnosti ni spremenila, v odnosih do naše organizacije pa se po sprejetju zakona o narodnih skupinah očitno zaradi drugačne ocene le-tega vidno umika vsem morebitnim kontaktom in se njen brez dvoma prisotni interes za naše probleme bolj ali manj izčrpa v njenem slovenskem glasilu, ki pa le redko najde pozitivno besedo tudi za osrednje slovenske organizacije.

● ZSO je za široko solidarnostno gibanje, ki ne izključuje nikogar iz ideoloških vzrokov, marveč pozdravlja vsako demokratično gibanje, ki podpira naša prizadevanja za nacionalno in socialno enakopravnost ter za večjo demokratizacijo družbe. Tako je treba pojmovati tudi naše odnose do različnih demokratičnih gibanj izven strank in zlasti do Komunistične zveze, ki je v osnovi spremenila svoje prvotno po-

polnoma zgrešeno gledanje na nacionalno vprašanje in na našo borbo ter je prvo politično gibanje, ki kljub svoji žibkosti načelno dosledno priznava in, kar je še bolj pomembno, tudi v praksi dejansko izvaja dvojezičnost in na ta način vidno dokumentira priznanje obstoja slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Posebej je predsednik ZSO ocenil tudi rezultate letošnjih občinskih volitev ter ugotovil, da so rezultati ponovno dokazali, da se velik del naše narodne skupnosti iz zgodovinskih, vzgojnih in številnih drugih, še posebej socialnih in gospodarskih vzrokov odloča za etablirane večinske stranke. Ta ugotovitev je ob občinskih volitvah tem bolj pomembna, ker tudi krajevne liste niso uspeli nagovoriti velikega dela našega ljudstva. Zato je povsem napačno postavljanje, da je samo tisti Slovenec, ki je volil krajevno listo, ne glede na to, da Slovenci živimo kompaktno na celotnem zgodovinskem naseljenem prostoru in ne samo v občinah, kjer so krajevni pogoji in interesi narekovali nastop specifičnih krajevnih list. Nacionalna identiteta se namreč ne izraža v strankarski in še manj v volilno-politični strukturi, marveč v duhovni in dejavni zakorenjenosti v slovenskem kulturnem prostoru, ki združuje vse Slovence v Sloveniji, v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji v slovenski narod.

Stališče ZSO k občinskim volitvam „Čim več slovensko in nemško govorečih demokratov v občinski odbore“ je bilo pravilno, je izraz dane stvarnosti in mora zlasti tudi po volitvah biti izhodišče in osnova za naše delovanje in prizadevanje skupno z avstrijskimi demokrati na komunalnem področju.

Isti kriteriji veljajo z določenimi specifikacijami, ki pa imajo osnovo v ustavi in v mednarodnih pogodbah, tudi za druge volilne odločitve, ki stojijo letos pred nami. Kakor pri občinskih volitvah, bo ZSO tudi pri državnoborskih in zlasti pri deželnozbornih volitvah morala zavzeti jasno, dani stvarnosti odgovarjajoče in naši narodni skupnosti ter demokratičnemu razvoju ustrezno stališče.

Po oceni politične dejavnosti je predsednik ZSO v svojem poročilu spregovoril o gospodarski problematiki in pri tem ugotovil:

Ob priznanem načelu in iz lastnega zgodovinskega spoznanja, da je za resnično nacionalno in kulturno svobo-

Tudi našega kmeta je treba pritegniti v splošna gospodarska prizadevanja

Z zadnjim občnim zborom leta 1977 je Slovenska kmečka zveza ponovno stopila na pot aktivnega delovanja v podporo slovenskemu kmečkemu prebivalstvu na Koroškem, je v svojem poročilu dejal tajnik SKZ Jože Mečina.

Predvsem se je njeno delo počivilo na področju strokovnega izobraževanja. Prva večjih akcij je bil enodnevni strokovni izlet v Slovenijo, katerega se je udeležilo nad 80 kmetov in kmetovalcev iz Podjune, Roža in Zilje. Potem je Slovenska kmečka zveza organizirala v raznih krajih strokovno-tehnične prireditve, kot so bili tečajji za varjenje, pregledi poljskih škropilnic in podobno.

V programu Slovenske kmečke zveze zavzema strokovno usposabljanje kmečkih ljudi zelo važno mesto, kajti SKZ smatra, da je posredovanje tega znanja v današnjem času bistvenega pomena za sodobno gospodarjenje. Iz tega razloga je Slovenska kmečka zveza v zimskih mesecih 1978/79 pripravila vrsto strokovnih zborovanj po dvojezičnem ozemlju, ki so vsakokrat upoštevala specifične potrebe posameznih krajev. Na teh zborovanjih, pri katerih je bila udeležba povsod izredno zadovoljiva, so strokovnjaki (med drugim jih je posredovala tudi kmetijska zbornica) obravnavali najrazličnejša vprašanja, kot so na primer načrtno gozdno gospodarstvo z redčenjem, oskrbovanjem, pogozdovanjem in gnoje-

njem gozdov; problematika gorskih kmetov in pospeševanje gorskega kmeta; široko področje davčne politike in zavarovanje; izbira krajevno ustreznih donosnih sort v pridelovanju koruze in žita; vprašanja ocenitve in odškodnine pri razlastitvah zemljišč; pravilna živinoreja, gospodarsko krmljenje molznega goveda itd.

Da je bil to uspešen začetek na področju strokovnega izobraževanja, je pokazala vsakokratna udeležba, ki govori o živem zanimanju kmetovalcev, ki stremijo za specializacijo kot osnovnim pogojem za uspešno gospodarjenje. Zato bo SKZ v prihodnje posvetila še večjo pažnjo strokovnemu izpopolnjevanju kmečkih ljudi na vsem našem ozemlju. Nudila jim bo vsestransko pomoč povsod, kjer jih razvoj postavlja pogosto pred težke in skoraj nerešljive probleme.

Predvsem pa bo — kot je dejal tajnik SKZ — agrarno področje treba močnejše pritegniti v splošna gospodarska prizadevanja naše narodne skupnosti. S skupnimi naporji Slovenske kmečke zveze, Gospodarskega odbora ZSO in našega združenstva bo gotovo uspelo nuditi našim kmečkim ljudem tisto podporo, ki jo potrebujejo za uspešno izpolnjevanje svojih nalog. Tako bo tudi kmečko prebivalstvo prispevalo svoj delež k prizadevanjem za obstoj in čim uspešnejši razvoj slovenskega življa na Koroškem.

Tajnikovo poročilo

Tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser je v svojem poročilu ugotovil, da obdobje od zadnjega občnega zbora brez dvoma sodi med politično in akcijsko najbolj razgibana. Vsestransko aktivnost naše organizacije in celotne slovenske narodne skupnosti so v tem obdobju po eni strani narekemale potrebe naših ljudi, na drugi strani pa politično ozračje, ki so ga ustvarjale Slovencem v Avstriji nenaklonjene politične sile.

„Spričo takšnega položaja nam je bilo vseskozi osnovno vodilo to, da smo ostali zvesti naši frontovski politični orientaciji in si prizadevali za rezultate, ki bi bili koristni najširšemu krogu naših ljudi,“ je dejal tajnik ZSO ter kot posebno značilne pojave v minulem obdobju navedel:

■ boj proti sprejetju posebnega zakona o preštevanju manjšin v Avstriji;

■ mobilizacija najširših demokratičnih krogov koroškega in avstrijskega prebivalstva ter vseh narodno zavednih sil med Slovenci na Koroškem proti preštevanju posebne vrste (bojkot);

■ odpor proti zakonu o narodnih skupinah, ki se je najbolj odločno izražal v demonstracijah po posameznih občinah;

■ razmišljanje o nadaljnji narodnopolitični orientaciji in skrb za povezanost z matičnim narodom;

■ vsestranska aktivnost ter povečana dejavnost na vseh družbenopolitičnih področjih.

Kot eno od zelo pomembnih pridobitev tega obdobja je tajnik ZSO naglasil dejstvo, da nam je v najširših krogih slovenske narodne skupnosti uspelo utrditi prepričanje, da lahko uspešno nadaljujemo boj za naše pravice, povezani pri tem z demokratičnimi silami v našem

prostoru. „Ustvarili smo si dobra izhodišča za narodnopolitično delo, utrdili smo med pripadniki slovenske narodne skupnosti kot med mnogimi pripadniki večinskega naroda zavest o potrebi skupnega nastopanja za demokratične pravice. Dosegli smo, da se je med Slovenci uveljavila velika mera samozavesti in delovne vneme. Gibanje

proti preštevanju in zakonu o narodnih skupinah je zajelo najširše kroge slovenske narodne skupnosti; zajelo je tudi različne socialne sloje naših ljudi. Zavest o tem, da je enakopravnost na vseh področjih družbenopolitičnega življenja nujna, se je v tem boju izredno okreplila in prerasla v angažirano in vsestransko akcijo naših ljudi na podeželju, in to na vseh tistih področjih družbenopolitičnega dogajanja, ki prebivalstvo zadevajo najbolj neposredno in v vsakodnevem življenju. Skoraj na vseh področjih so zaživele nove pobude, katerih posebno dragocena lastnost je v tem, da so prišle od ljudi iz naše baze.“

Ko je podrobneje ocenjeval de-

lo na posameznih področjih in v vključenih organizacijah, je tajnik ZSO navedel, da je Slovenska prosvetna zveza z nekaterimi novimi prijemi (med drugim je omenil glasbeno šolo) stopila na pot bolj kvalitetnega in načrtnega kulturnega dela. Zveza slovenske mladine je v tem obdobju na novo zaživela in bila leta 1977 najbolj udarna sila v boju proti zakonu o narodnih skupinah, trenutno pa se z notranjo reorganizacijo pripravlja na dolgoročno načrtno delo na področju združevanja vseh slojev mladine in vključevanja le-teh v narodnopolitično delo. Zveza koroških partizanov, Zveza slovenskih žena in Slovenska športna zveza so dobile sicer skromno, toda za neovirano delo pomembno pisarno in organizacijsko moč; pregled de'ovanja teh organizacij kaže, da je bila investicija pravilna, saj se že kažejo nove, bolj kvalitetne oblike dela. Slovenska kmečka zveza je uspela prebiti zid anonimnosti in je s uspehom organizirala nekaj za kmečko prebivalstvo koristnih akcij. Slovensko planinsko društvo je vsestransko nadaljevalo svoje delo in, kar je treba posebej poudariti, pritegnilo lepo število mladih.

Novo kvaliteto je informativna dejavnost koroških Slovencev zabeležila s Slovenskim informacijskim in dokumentacijskim centrom (SINDOK). Gre za pomemben korak naprej, saj informacije, ki jih pošilja SINDOK v svet, kljub poskusom ignoriranja te ustanove lahko zasledimo tako v avstrijskem kot deloma tudi v italijanskem prostoru, predvsem pa seveda v jugoslovanskih medijih. Gospodarski odbor ZSO se je v zadnjem obdobju lotil nekaterih za našo narodno skupnost zelo perečih problemov, ki so hkrati tudi problemi skoraj celotnega južnokoroškega prostora; pri tem je kljub pogosto nerazumljivim nasprotovanjem dosegel in zabeležil zelo prepričljive rezulta-

Mladinska organizacija

zrasla v boju za narodne pravice

Z zadovoljstvom moremo ugotoviti, da je Zveza slovenske mladine v razmeroma kratkem obdobju svojega obnovljenega delovanja zabeležila vrsto uspehov. „Ne samo v načelih, ki si jih je izbrala za svoje delovanje, tudi v prvih akcijah se vidi, da je naša organizacija zrasla v boju za uresničitev 7. člena državne pogodbe in s tem v boju proti sedmojuljski zakonodaji,“ je ugotovil tajnik ZSM Valter Gutovnik.

V svojem poročilu je poudaril zlasti vodilno vlogo mladine pri demonstracijah, navedel pa je tudi vrsto drugih dejavnosti in akcij, kot sta bila mladinska festivala v Globasnici in Železni Kapli, izobraževalni seminar, mladinska delovna akcija pri gradnji kulturnega doma v Šentprimožu, srečanja z mladino iz drugih držav in podobno. Organizacijsko je bila vsaj delno vzpostavljena mreža krajevnih združenj, preko katerih ZSM razvija široko razvejano dejavnost, ki sega od političnega dela preko izobraževanja in družabnosti do udeleževanja na kulturnem, športnem in še drugih področjih.

Formirana je bila tudi delegatska konferenca, ki obsega poleg članov glavnega odbora še delegate, ki jih izvolijo krajevna združenja. Na svojem nedavnem zasedanju je delegatska konferenca samokritično ugotovila, da je bila zlasti na izobraževalnem področju kljub uspešnim začetkom vse premalo storjenega. Zato so sklenili, da izvedejo izobraževalno akcijo o novejši zgodovini koroških Slovencev; delo bo potekalo v okviru manjših delovnih krožkov. Prav tako so se bavili z vprašanjem izdajanja lastnega mladinskega glasila ter sklenili, da začnejo z internim glasilom za člane, ki pa naj bi polagoma preraslo v reden in vsebinsko bogat list mladih za mlade. V krajevnih združenjih pa se bo mladina morala bolj zanimati za komunalno politiko ter izvoljene občinske odbornike opozarjati in vzpodbujati, da se v konkretnih vprašanih ravna po demokratičnih načelih in se aktivno zavzemajo tudi za spoštovanje določil člena 7 državne pogodbe.

Mladina ugotavlja, da ji dobrih idej gotovo ne manjka, toda ko jih skuša uresničiti, se pogosto znajde pred težavami, ki so včasih skoraj nepremostljive; zelo omejuje njeno dejavnost tudi pomanjkanje kadrov.

Naša organizacija — je dejal tajnik Zveze slovenske mladine — si je od začetka zastavila zahteven delovni načrt. V marsičem nismo uspeli tako, kot smo si zamišljali, vendar nas občasne težave niso napravile malodušne, ker se zavedamo, da je vztrajno delo najboljši prok za obstoj in razvoj naše narodne skupnosti na Koroškem.

te in uspehe. Slovenski znanstveni inštitut je naredil zelo veliko zlasti na področju načrtnega zbiranja in urejanja podatkov; rezultati tega dela, v katero je bilo vloženi veliko naporov, že dajejo in bodo posebno v bližnji prihodnosti dajali svoje rezultate. Na področju načrtnega in politično angažiranega znanstveno-raziskovalnega dela pa bomo morali vsi skupaj iskati pravo mesto inštituta v prostoru in času, v katerem delamo. Slovenska študijska knjižnica je sicer uspela zbrati veliko število knjig, ki so velikega pomena za našo študirajočo mladino in tudi za celotno narodno skupnost, vendar pa si ta ustanova še ni uspela priboriti v javnosti listega mesta, ki ji gre. Slovensko šolsko društvo je z načrtnim pedagoško-vzgojnim delom ustvarilo osnovne pogoje za razširitev svoje dejavnosti; zavidljiv in enkratni uspeh pa je doseglo z izgradnjo prvega dvojezičnega otroškega vrta, ki ga sami upravljamo in ki deluje v občini, ki je sedmojuljska zakonodaja ne zajema.

Borbenost in energijo smo znali usmeriti v izgradnjo nujno potrebne osnovne infrastrukture na podeželju. Prav tako smo uspeli odločno razbiti mit o brezperspektivnosti slovenske narodne politike in odločno zavrniti pogrebno politiko. Nam nasprotne sile so sicer uspeli uzakoniti t. i. Volksgruppengesetz, toda dogodki v zadnjih letih so pokazali, da te sile nikdar več ne bodo mogle tako neovirano in nemočno nastopati proti demokratičnim in pravičnim zahtevam slovenske narodne skupnosti. Poznamo tiste, ki skušajo revolucionarno tradicijo

slovenskega naroda na Koroškem čimbolj prikriti in zamočati, toda razvoj dogodkov v zadnjih letih kaže, da so takšni poskusi obsojeni na smrt. Omenjene sile se tega zavedajo in zato skušajo iskati vedno znova nove prikritne oblike izpodkopavanja revolucionarnih tradicij našega naroda.

Vsestranska dejavnost tako na avstrijski politični sceni kot tudi na mednarodnem prizorišču nam je prinesla vidne rezultate, je naglasil tajnik ZSO in konkretno navedel: Prvič v naši zgodovini je bila celotna avstrijska javnost seznanjena in soočena s problemom narodnih manjšin v Avstriji ter opozorjena na neizpolnjevanje člena 7 državne pogodbe. Mednarodna javnost, sosednje države, podorganizacije Združenih narodov, mednarodne manjšinske organizacije, udeleženci beograjske konference in drugih mednarodnih srečanj, generalni sekretar OZN — vsi ti in še mnogi drugi so bili seznanjeni z razmerami, v katerih živi slovenska narodna skupnost v Avstriji. V sami Avstriji je nastala močno demokratično gibanje v korist pravic manjšin. Izšla je vrsta knjig in dokumentacij v nemškem jeziku. Gibanje za narodne pravice in za več demokracije se je okrepilo. Sodelovanje med manjšinami znotraj Avstrije je dobilo nove oblike.

„Vse to je dokaz več v prid spoznanju, ki že dolgo časa vodi naše akcije, namreč spoznanje, da mora manjšina nastopati kot subjekt, ki samostojno izraža svoje interese in tudi organizira politični boj zanje. Hočemo biti subjekt, ki bo dejansko nosilec najširših družbenopolitičnih (Dalje na 8. strani)

Naše ženske aktivne na vseh področjih narodnega življenja

„Ko poročam o delu Zveze slovenskih žena, naj kar na začetku poudarim, da naše žene posamič ali organizirano delujejo na vseh področjih našega političnega in kulturnega življenja,“ je dejala predsednica ZSZ Milena Groblacher.

V zadnjem obdobju je bila dejavnost ZSZ usmerjena predvsem na delo z mladino in za mladino, kar je sploh ena glavnih nalog ženske organizacije. V ta okvir sodi skrb za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku; kjer je možno, se ustanavljajo otroške skupine, ki se na raznih področjih, kot so petje, igranje, glasba in podobno, vključujejo v kulturno-prosvetno dejavnost; prav tako pa so žene in njihova organizacija aktivne na področju letovanja otrok ter so v minulih letih omogočile počitniško bivanje ob morju že lepemu številu naših otrok.

Za izobrazbo odraslih in v okviru dela s starši je Zveza slovenskih žena v minulem obdobju organizirala po vaseh ali sama ali v sodelovanju s krajevnimi društvi različna predavanja, kjer so strokovnjaki obravnavali vprašanja vzgoje, psihologije in zdravstva. Taka predavanja so bila v dvanajstih krajih in se jih je udeležilo okoli 400 poslušalcev. V Železni Kapli pa je bil v tem okviru uspešno izveden tečaj o kuhinjski spretno-

sti, pri katerem je bilo udeleženih več kot 30 žena.

Osrednja prireditev ZSZ je vsakoletni občni zbor, ki je vedno povezan s proslavo mednarodnega praznika dneva žena. Spoznavanju krajev, ljudi in razmer v drugih deželah služijo poučne ekskurzije in izleti, ki jih Zveza slovenskih žena prireja za svoje odbornice in članice; v tem okviru sta bila v zadnjem obdobju posebno zanimiva obiska v Prekmurju (kjer so se seznanile s tamkajšnjo ureditvijo sožitja dveh narodov) in v Čedadu (kjer so spoznale pogoje življenja in boja naših rojakov v Italiji). Kot članica koordinacijskega odbora za mednarodno sodelovanje žena pa je bila ZSZ gostiteljica lanskega srečanja na Koroškem, ki so se ga udeležile delegacije ženskih organizacij iz Slovenije in Italije.

Kot posebno aktivnega med lokalnimi odbori naše ženske organizacije je predsednica ZSZ omenila odbor v Železni Kapli, kjer se poleg vsakoletnega praznovanja dneva žena aktivnost tamkajšnjih žensk vidi tudi v dejavnosti folklornih skupin, tamburašev in mladinskega pevskega zbora. „Razumljivo pa naše žene tudi drugod, tu in tam morda manj množično, vendar povsod z velikim trudom prispevajo k političnemu in kulturnemu razvoju in uspehu med koroškimi Slovenci.“

(Nadaljevanje s 1. strani)

akcij na vseh področjih, ne pa izvajalec sklepov, sprejetih izven naših vrst in morda celo proti našim interesom. Tudi mi dobro poznamo oblike vmešavanja in pritiskov na našo začrtano pot; vendar naši ljudje znajo vsak dan bolj ločiti prijatelje od sovražnikov, politiko pritiskov od politike medsebojnega prijateljstva in sodelovanja. Biti pa moramo pri vsem tem pozorni na eno: ne smemo se izživljati samo na trenutnih akcijah za neposredno zelo omejene cilje. Otresti se moramo idejne plitkosti, breznačnosti, kratkovidnosti in politike donečih besed. Temeljito moramo preveriti in oceniti posamezna področja delovanja ter sprejeti ustrezne ukrepe. Notranja organiziranost naše organizacije mora biti taka, da bo čim bolj demokratična; iti mora v smeri čim bolj pristnega in neposrednega stika z ljudmi na podeželju."

V drugem delu svojega poročila je tajnik ZSO spregovoril o tem, kako se ZSO pri svojem delu srečuje z drugimi političnimi silami, gibanji in organizacijami. Pri tem je naglasil, da si je ZSO v vseh bistvenih narodnopolitičnih odločitvah v zvezi z izpolnjevanjem člena 7 državne pogodbe prizadevala za sodelovanje z Narodnim svetom koroških Slovencev. V bodoče bo to fronto akcijske enotnosti, ki izključuje vsak poskus monopolizacije narodnostnega gibanja, treba še razširiti in poglobiti. "Pri tem nam bosta tudi v bodoče zgled in vodilo delovanje OF in NOB, ki sta znali v najbolj kritičnih trenutkih mobilizirati vse sloje slovenskega ljudstva za tiste svetle cilje, katerih rezultate danes uživamo tudi mi."

Odnos ZSO do koroških strank,

je dejal tajnik ZSO, bo v prihodnosti temeljil na nadaljnjem demokratičnem razvoju in politični prisotnosti demokratičnih sil v teh strankah. Kot enega najvažnejših dosežkov je tajnik ZSO omenil solidarnostno gibanje za pravice manjšin v Avstriji, ki ga bo — kot borbeno akcijsko enotnost Slovencev — treba graditi in razvijati tudi še naprej. V tej zvezi je važno, da še bolj jasno vidimo povezavo med nacionalnim problemom in njegovimi socioekonomskimi koreninami, kajti reševanje socialnih in gospodarskih problemov celotnega južnokoroškega prostora hkrati ustvarja nove in bolj ugodne pogoje za uveljavljanje slovenske manjšine kot enakopravnega faktorja. Prav tako si moramo prizadevati za utrjevanje dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo; ti odnosi morajo temeljiti na vsestranskem sodelovanju in v korist obeh partnerjev, trajno pa morajo nositi s seboj tudi koristi za našo narodno skupnost, ker le tako bo ustvarjena trdna in dolgoročna garancija, da ne bo prišlo ponovno do večjih napetosti med obema državama.

Zadnji del svojega izvajanja je posvetil tajnik ZSO vprašanju, kako bo treba naprej. Pri tem je ugotovil, da bomo tudi v prihodnje morali izhajati iz tega, da smo tako del avstrijske družbe kot del slovenskega naroda in da hočemo to tudi ostati. Splošni družbenopolitični razvoj v Avstriji in tudi mednarodnopolitični razvoj vplivata na našo narodno skupnost: čim bolj demokratičen bo ta razvoj, tem bolj enakopraven bo tudi naš položaj. Zato moramo vedno stati v prvih vrstah boja za demokratizacijo družbenopolitičnih procesov in se povezovati

s tistimi silami, ki že po svoji razredni poziciji nimajo in ne morejo imeti interesov socialnega in nacionalnega zatiranja.

Naša narodnopolitična orientacija mora izhajati iz velikih sprememb v socioekonomski strukturi družbe, v kateri živimo, je dejal tajnik ZSO. Stopnja produktivnosti dela, stopnja mednarodne delitve dela in vrsta drugih mehanizmov določajo in dovoljujejo določeno stopnjo ekonomskega, kulturnega in političnega povezovanja ljudi in narodov. To dejstvo zgovorno priča zoper trditve, da je narod zgolj kulturna kategorija. Narod postane politično enakopraven šele, če je tudi ekonomsko svoboden in enakopraven. Zato je boj za boljši socialni položaj našega človeka potreben in napreden in nimajo prav tisti, ki gledajo tako našo narodnopolitično orientacijo iz vseh mogočih rezerv in si s pomočjo resolucij, gesel in donečih besed pogosto zastirajo vpogled v materialno bistvo stvari.

Iz tega vidika se bomo morali v prihodnjem obdobju lotiti zelo pomembnega dela, ki bo od nas zahtevalo veliko pridnosti. Naše politike ne smemo delati samo od danes na jutri, naša vsakodnevna politika mora biti zasnovana tako, da bomo imeli vsak dan pred očmi tudi dolgoročne cilje in našo poglavilno perspektivo — to je takšno ureditev manjšinskega vprašanja, da bo slovenski narodni skupnosti v Avstriji omogočen obstoj in razvoj, tisto torej, kar nam zagotavlja člen 7 državne pogodbe, kar pa nam avstrijska družba še vedno odreka.

Poglavilno bo moralo biti spoznanje, da se zgodovinske razmere spreminjajo in da so se že spremenile do takšne mere, da nam nikakor ni treba obupavati, marveč smemo z optimizmom gledati v bodočnost — seveda pod pogojem, da ne bomo čakali prekrizanih rok, kaj nam bo prihodnost prinesla, marveč jo bomo sooblikovali z našim aktivnim delom v avstrijski družbi in na obmejnem območju, ki naj bo posrednik sodelovanja med sosednjima državama.

Na vseh obmejnih področjih — celo tam, kjer se stikata oba evropska politična sistema — opažamo nove procese, ki nam narekujejo, da jih naša organizacija upoštevava in opre nanje tudi iskanje svojega novega programa. Ne samo za Evropo, za ves svet velja, da nihče več ne more živeti sam, izoliran od drugih. Preko mej se ne valijo samo vedno večje količine blaga, katerega izdelava se začne v eni državi, nadaljuje v drugi, prodaja pa v tretji; vedno večja je izmenjava tudi kulturnih dobrin in različnih informacij, da niti ne govorimo o osebnem prometu, kjer je treba pogledati le tiste številke, ki povedo, koliko avstrijskih državljanov išče oddiha na obalah Jadranskega morja in koliko Jugoslovancev se smuča v avstrijskih zimskih središčih. Gre za tokove, ki so takšni, da jih je legalizirala tudi helsinška konferenca o evropski varnosti in sodelovanju. Mej torej ni treba več prestavljati, ta zgodovinska doba je mimo; nastopila je nova, v kateri so se začele meje zaradi družbenopolitičnih procesov same podirati.

Prav to pa je tisti zgodovinski proces, na katerega moramo opreti svoj program, je naglasil tajnik ZSO. Poiskali moramo našo vlogo na obmejnem območju, vlogo tistega družbenopolitičnega in socialnega faktorja ob meji med sosednjima državama, ki ne bo samo most po katerem bodo drugi hodili, marveč bo aktivno pospeševal vse večji tok materialne in duhovne produkcije. To je namreč tisti zgodovinski proces, ki nam bo omogočil, da bomo del avstrijske družbe in hkrati

Otroško varstvo

je skrb in naloga nas vseh

Slovensko šolsko društvo je v minulih treh letih osredotočilo svojo dejavnost na proučevanje možnosti realizacije novega dijaškega doma v bližini poslopja slovenske gimnazije in zlasti v zadnjem letu na vprašanje otroškega varstva, je v svojem poročilu dejal tajnik SŠD dr. Avguštin Malec.

Med drugim je tajnik SŠD povedal, da je bilo medtem s pomočjo posojila, ki ga je odobrila Zveza slovenskih zadrug, že kupljeno zemljišče za novi dijaški dom ter izveden tudi že prvi postopek za doseg gradbenega dovoljenja. „Ko se veselimo izredno uspešnega koraka na tem področju, pa se zavedamo tudi odgovornosti in bremena, ki smo si ga naložili v zvezi z gradnjo novega doma.“ V prihodnjem obdobju bo moralo SŠD izvesti načrt in prekrbeti potrebna sredstva. Obenem pa bo moralo izpopolniti varstveno-vzgojni koncept, pri čemer misli tudi na tiste mlade pripadnike naše narodne skupnosti, ki iz finančnih ali drugih razlogov ne morejo v višje šole in zato po končani osnovni šoli stopijo kot vajenci v poklicno življenje; tudi tem naj bi bil odprt načrtovani dom. „Pri uresničevanju novega doma pa je treba poudariti, da pričakujemo pomoč tudi s strani večinskega naroda oz. dežele in države, zato zahtevamo, da se naš projekt obravnava, kar zadeva njegovo financiranje, enako kot vsi podobni projekti na Koroškem in v Avstriji.“

V novem domu hoče SŠD nuditi gojencem vse možne oblike uveljavljanja ter jih spodbujati k sooblikovanju življenja v domu. Pri tem nikoli ne bo pozabilo mladino seznanjati z dosežki borbe naših prednikov, bodisi narodnih buditeljev ali partizanov, ter ji omogočiti spoznavanje gibanj in procesov za uveljavitev enakopravnih odnosov v svetu.

V preteklem letu je SŠD izvedlo tudi akcijo gradnje otroškega vrtca v Sentprimozu, kar je bilo možno le ob dejavni podpori domačih aktivistov in v sodelovanju z matico, je dejal tajnik SŠD ter opozoril, da bomo morali o celovitem konceptu otroškega varstva ter o vzgojno-izobraževalnem načrtu kar najbolj intenzivno razmišljati tudi v širšem okviru celotne ZSO, saj taka koncepta nista le stvar Slovenskega šolskega društva, temveč skrb in naloga nas vseh.

Ob koncu je v imenu SŠD povabil na uradno otvoritev otroškega vrtca v Sentprimozu dne 29. aprila tega leta, ko bo Slovensko šolsko društvo proslavljalo tudi svojo 70-letnico. Hkrati pa je izrazil prepričanje, da bo društvo tekom tega leta vabilo tudi že na pričetek gradnje novega dijaškega doma v Celovcu.

Razveseljivi uspehi v naši športni dejavnosti

Osrednja športna organizacija koroških Slovencev — Slovenska športna zveza — je v minulem letu praznovala 30-letnico organiziranega slovenskega športa na Koroškem. Slovenski športniki smo na ta jubilej lahko ponosni, je dejal predsednik SŠZ Danilo Prusnik, saj lahko gledamo na pestro zgodovino poveljne športne dejavnosti: s smučanjem, smučarskimi skoki in telovadnimi nastopi se je pričelo, nadaljevalo pa poleg omenjenega s planinstvom, nogometom, namiznim tenisom, šahom in drugimi panogami.

Svoj jubilej je SŠZ praznovala z množično manifestacijo — „Štafeto po Koroškem“, ki je zajela celotno dvojezično ozemlje; imela pa je tudi svoj politični pomen, saj je izzvenela hkrati tudi kot protest zoper izrazito protimanjšinsko sedmojuljsko zakonodajo.

Slovenska športna zveza povezuje danes lepo število društev, klubov, sekcij in krožkov, ki jim v okviru svojih možnosti nudi vsestransko pomoč. Ena vodilnih nalog Slovenske športne zveze je izobraževanje strokovnih kadrov. Tega dela se je SŠZ lotila v dveh smereh: z seminarji za telesnokulturne delavce in funkcionarje kjer je v ospredju politično šolanje in usmerjanje k jasnemu političnemu gledanju na vprašanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem; po drugi strani pa s tečajji, kjer se izobražujejo in usposablajo mladi vaditelji, trenerji in inštruktorji. Vprašanje izobrazbe pa služi tudi uvajanje slovenske strokovne literature.

Težišče delovanja SŠZ je na informiranju naših športnikov o prireditvah doma na Koroškem ter v Sloveniji in Italiji, kjer jim skuša omogočiti sodelovanje. Tako je sodelovanje že tradicionalno na pohodu „Po poteh partizanske Ljubljane“, na smučarskem teku „Trnovski maraton“, na nogometnem „Turnirju prijateljstva“, na šahovskem turnirju „Inter-liga“, na „Srečanju slovenskih športnikov obmejnih dežel“ in na številnih drugih prireditvah in tekmovanjih.

SŠZ je tudi pobudnica marsikatero športne prireditve na Koroškem. Stalno mesto v športnem koledarju ima tradicionalni novoletni namiznoteniški turnir v Selah, ki je edinstven na Koroškem sploh. Stalno mesto pa naj bi dobil tudi zimski pohod „Arihova peč“, ki je bil letos prvič prirejen v spomin padlim borcem pod Arihovo pečjo; v bodoče naj bi postal množična mednarodna prireditve.

O uspešnem razvoju slovenske športne dejavnosti na Koroškem pa ne nazadnje govori tudi dejstvo, da je Športno društvo Zahomec prejelo Bloudkovo nagrado — najvišje priznanje za telesnokulturne dosežke na slovenskem prostoru.

ti tesno povezani z maličnim narodom — ne s prestavljanjem meje, marveč z odpravljanjem mej; ne s spopadom med obema državama, marveč z njunim vse tesnejšim sodelovanjem. S tem pravzaprav nadaljujemo delo generacije, ki se je bojevala pred nami za boljše in bolj demokratične odnose med ljudmi, generacije, ki je na svojih ramenih nosila vso težo narodnoosvobodilnega boja. Prav ta boj je namreč pokazal daleč naprej do naših dni in preko njih: v tem boju so koroški Slovenci delili usodo vsega slovenskega naroda, pri čemer pa je manjšina s protifašistično vstajo opravilo svojo nalogo tudi v avstrijski družbi in morda nehoče opozorila na zgodovinsko vlogo slovenske manjšine v Avstriji, saj je bila tisti posredovalec, ki je upor slovenskih protifašistov povezal z uporom avstrijskih demokratov.

„Seveda pa moramo računati z močnimi odpori takšnemu zgodovinskemu procesu,“ je dejal tajnik

ZSO. „Početlje koroškega Heimaldienta ob zadnjih znakih širjenja gospodarskega sodelovanja med Koroško in Slovenijo oz. Avstrijo in Jugoslavijo je dokaz za to, kako zelo se koroške konservativne sile zavedajo, da vodi ta zgodovinski proces tudi do enakopravnosti Slovencev v Avstriji, in to v trenutku, ko si nemškonalistične sile z vsemi sredstvi prizadevajo, da bi Slovenci še nadalje ostali podrejeni in v getu. Prav zato mislim, da nam mora biti vsak hip jasno, kakšen je zgodovinski trenutek, v katerem živimo, kakšen je naš cilj, po kakšni poti bomo prišli do njega in kdo bodo naši zavezniki na tej poti. Za doseg tega pa bo seveda potrebno ne samo izdelati jasen program, temveč bomo morali biti navzoči s stalno družbenopolitično akcijo na vseh področjih in v najširših krogih južnokoroškega prebivalstva — biti bomo morali skrajno aktivni, vedno prisotni in tudi dosledno samokritični.“

Tudi med opoldanskim admorem so se nadaljevalo živahne diskusije

Ogledalo mnogostranske aktivnosti

Pregled pester dejavnosti v Zvezi slovenskih organizacij ter v včlanjenih organizacijah in društvih je zaokrožil še prikaz posameznih ustanov in služb, kot so Gospodarski odbor ZSO, Slovenski znanstveni inštitut, Slovenski vestnik ter Slovenski informacijski in dokumentacijski center (SINDOK) in Slovenska študijska knjižnica.

● O gospodarski dejavnosti je poročal predsednik Gospodarskega odbora ZSO dipl. inž. Franci Einspieler, ki je naglasil, da ZSO v zadnjem času izpolnjuje tudi tiste naloge, ki si jih je v svojem programu zastavila v zvezi s socialno-ekonomskimi vprašanji slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V tem okviru se GO, ki je začel delovati v prejšnji mandalni dobi ZSO, posveča socialno-ekonomskemu vprašanju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V letu 1978 ima zbranih nad 80.000 izrezkov; v prvi vrsti gre za material o manjšinski problematiki, poleg tega pa tudi za članke o splošni kulturni, gospodarski in politični situaciji v Avstriji.

Med večje pobude SZI sodita posvel o prostorskem načrtovanju in seminar o sredstvih javnega obveščanja. O prvem je dokumentacija že izšla, redakcija referatov drugega posveta pa inštitut ravno zaključuje, tako da je objavljeno pričakovati v prihodnjem mesecu. V zaključni fazi je tudi anketa o obstoječih in potencialnih kadrih za družbenogospodarski razvoj slovenske manjšine, začelo pa se je zbiranje pri-

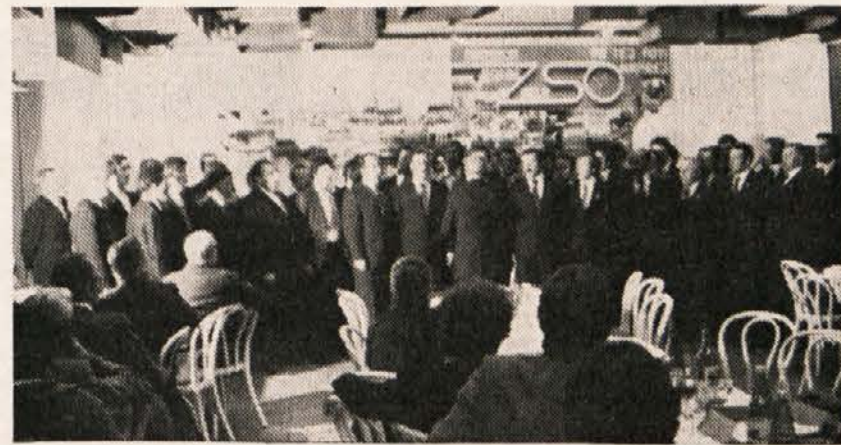
čevanj o NOB na Koroškem. O obeh raziskavah so sodelavci poročali na Koroških kulturnih dnevih, kakor je bil SZI v zadnjih dveh letih sploh močno angažiran pri izdelavi programa, pri organizaciji in pri izvedbi Koroških kulturnih dni; zlasti obširno šolsko problematiko za 9. Koroške kulturne dni so skoraj izključno pripravili sodelavci SZI.

Pri raznih raziskavah in drugem delu SZI je v zadnjem obdobju sodelovalo nad 30 študentov. SZI je sodeloval tudi s Slovenskim raziskovalnim inštitutom v Trstu, z Inštitutom za narodnostna vprašanja v Ljubljani in s posameznimi inštituti oz. raziskovalci ljubljanske univerze. V Avstriji pa je navezal stike z raznimi znanstveniki in zlasti z Dokumentacijskim arhivom avstrijskega odporiškega gibanja na Dunaju. V bodoče pričakuje SZI še boljše sodelovanje v raziskovalnem delu na celotnem slovenskem področju.

● O informativni dejavnosti je spregovoril Peter Wieser, vodja Slovenskega informacijskega in dokumentacijskega centra (SINDOK) v Celovcu. Na prvo mesto v tej dejavnosti je postavil Slovenski vestnik, ki je v pre-

teklem obdobju praznoval 30-letnico neprekinjenega izhajanja, v dosedanjih 33 letih pa je izšlo že 1911 števk. Kakor vsa leta prej tako je bil Slovenski vestnik tudi v zadnjih treh letih »nepogrešljiv glasnik in propagator našega odpora proti vsem listim, ki nam hočejo vzeti še tiste bore pravice, ki jih imamo«.

V zadnjem mandatnem obdobju ZSO je bil ustanovljen SINDOK, ki od avgusta 1977 naprej po telexu pošilja v avstrijsko in jugoslovansko javnost, pa tudi drugim interesentom poročila o koroških Slovenceh. Od avgusta do decembra 1977 je bilo oddanih 96 poročil, lani 110 in v prvih treh mesecih tega leta 30, v povprečju torej vsak tretji dan eno poročilo. Poleg tega je začel SINDOK izdajati informa-

Za zaključek občnega zbora je zapel združeni moški zbor Podjune pod vodstvom Folteja Hartmana.

cijski bilten v nemščini, v sodelovanju s SZI pa ureja dokumentacijo tiskanegega materiala.

V sodelovanju s solidarnostnim gibanjem je informacija o manjšinah dossegla v zadnjem obdobju velik razmah. Poleg številnih publikacij je treba omeniti zlasti tudi glasilo solidar-nostnih komitejev »Einheit-Einigkeit«, ki dosega ljudi po vsej Avstriji ter jih obvešča o težavah in problemih manjšin. Na področju radia in televizije se položaj ni bistveno spremenil, z izjemo, da ima zdaj vsaj zahodni del dvojezičnega ozemlja možnost sprejema ljubljanske televizije. Nasprotno pa je ORF na zahtevo ZSO odgovoril negativno in zavrnil zahtevo po slovenskih oddajah v avstrijski televiziji. Zadovoljni pa tudi ne moremo biti s sedanjimi slovenskimi oddajami celovškega radia, pri čemer pa gre kritika predvsem na sistem in ne toliko na posamezne sodelavce, v kolikor se le-ti trudijo za objektivno poročanje.

Na področju informiranja so pred nami še odgovorne naloge, in to tako pri obveščanju naših ljudi samih kot pri obveščanju avstrijske in mednarodne javnosti, je dejal tov. Wieser. Preostane nam samo, da se oprime-mo dela: da postavimo na noge efektivno založbo, da izgradimo tehnično posodobljeno tiskarno, da Slovenski znanstveni inštitut in SINDOK poskrbita za redno obveščanje nemške javnosti in da Slovenski vestnik postane pester in zanimiv glasnik naših pravičnih težanj, pri čemer bi konkreten cilj ob vsem tem morda bil ta, da Slovenski vestnik v naslednjih treh letih začne izhajati dvakrat tedensko.

● Krog poročil je zaključila mag. Marija Wieser, ki je orisala delo v Slovenski študijski knjižnici v Celovcu. Povedala je, da se je zaradi pomanjkanja ustreznega števila nameravala pred oktobrom 1978 opravljati v knjižnici le najosnovnejše bibliotekarsko delo. Sele v zadnjem času so se posvetili tudi prej zanemaranemu delu ter uredili izposojanje knjig in kataloge ter pričeli s sistematično kompletacijo. Ravno vprašanje kompletacije bo tudi v bodoče ena glavnih nalog v knjižnici, in sicer s celotno koroško slovenico kot tudi z določenimi publikacijami iz Slovenije, ki v knjižnici še manjkajo. Bolj kot doslej bo treba skrbeti tudi za potujočo knjižnico v sodelovanju s krajevnimi prosvetnimi društvi. Predvsem pa se bo treba v večji meri potruditi za koriščenje centralne knjižnice, kar seveda narekuje potrebo po bolj ustreznih prostorih. Ne nazadnje pa bo treba poskrbeti, da bodo te dejavnosti deležne tudi podpore pristojnih uradnih dejavnikov.

Planinstvo je važen dejavnik

v razvijanju prijateljstva med narodi

„Tudi slovensko planinstvo na Koroškem je važen dejavnik v boju za ohranitev naše narodne skupnosti, saj je naloga planinske organizacije, predvsem zamejske, krepiti narodno zavest, razvijati tovarštvo in prijateljstvo med narodi, ohraniti naravne lepote ter na vsakem koraku ljubiti tisto, kar je resnično naše — gore, doline in jezera, skratka domovino.“

Tako je poudaril predsednik Slovenskega planinskega društva Lubo Urbajs, ki je poročal, da združuje Slovensko planinsko društvo v Celovcu okoli 300 članic in članov ter je lastnik koč nad Arihovo pečjo na Bleščiči planini, ki je prva slovenska zamejska planinska postojanka.

Dejavnost naše planinske organizacije je mnogostranska. Poleg številnih izletov, ki jih prirejajo v domače in tuje gore, se slovenski koroški planinci pogosto srečujejo s planinci iz matične domovine in iz zamejstva in tako utrjujejo medsebojne prijateljske stike. Med temi prireditvami zavzema posebno mesto vsakoletno srečanje zamejskih planinskih društev; organizator letošnje srečanja, ki bo junija na Gurah, je celovško SPD. Prav tako se zastopniki naših planincev redno udeležujejo tradicionalnega srečanja planincev tredežl — Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine, ki se prav tako odvijajo

izmenoma v teh deželah. Redno pa so naši planinci udeleženi tudi pri tradicionalnem zimskem pohodu na Stol v spomin na tamkajšnji boj partizanov leta 1942.

Med lanskim prireditvami je bila posebna pomena razstava fotografij iz planinskega sveta mojstra Jake Čopa v »Auli slovenici«; posvečena je bila 200-letnici prvega pristopa na Triglav, obenem pa tudi 25-letnici obstoja naše planinske organizacije. Po lanskem jubilejnem občnem zboru se je SPD močno pomladilo in prav mladi planinci so veliko prispevali, da je letošnji zimski pohod »Arihova peč« tako dobro uspel.

Najvažnejša naloga SPD pa je seveda oskrbovanje koč nad Arihovo pečjo, kjer bodo po-zrtvovalni planinci s 1. majem spet začeli redno dežurati vsako soboto in nedeljo ter ob praznikih. Kakšnega pomena je ta postojanka, pove podatek, da je koč samo v zadnjih treh letih obiskalo 6000 ljudi. Igra pa važno vlogo tudi pri navezovanju stikov in boljšega razumevanja med pripadniki raznih narodov, saj je koč v poletnih mesecih cilj številnih gostov iz vseh predelov Evrope in celo iz prekomorskih dežel, ki prihajajo na počitnice v naše kraje. Tako je postala koč nad Arihovo pečjo dejansko dom zblizanja in medsebojnega razumevanja, na kar so naši planinci upravičeno ponosni.

Pridi k potoku

„Misliš, da ti verjamem?“
„Nikar ne odpiraj ust, ti ja težko neseš. Občutljiv si in se hitro prehladiš. Zrak je še oster in ti naškodi, da sam ne več kdaj. Nekaj sem prinesla zate. Ni veliko, skromno je, a od srca. Tako ti bom dokazala, da sem ves čas mislila nate. Če hočeš, ti lahko takoj dam, da ne boš predolgo pasel radevrednosti.“

„Bom že počakal, saj ni več daleč.“ Presneta ženska, ogenj gori iz nje. Ne more se ji upreti, ne se pognati po cesti. Naredi ga v trenutku majhnega in nepomembnega.

Kratko in malo ne razume sebe. Domišljjal si je, da je z lahkoto opravil z učiteljicami. Ponorčeval se je iz njih in jih utišal. Pri Zali si zaman prizadeva. Ko je stal ob natakari Manki, se mu je zdelo, da si je opomogel in bo naredil konec z Zalo. Zdal pa ...

Ponudila se mu je priložnost. Spet je popolnoma nemočen. Izgubljen in prepuščen njeni volji. Da je lahko tako zavladala nad njim. Nič mu ne bo verjel. Prišlo mu je v notranjost in ne more iztrgati iz sebe. Kakor da mu je po vsem telesu ena sama korenina, ki se je krčevito zarasla in je ne more izruti. Niti ji odломiti vršička.

Ona venomer govori. Prepričevalno. Karkoli reče, je utemeljeno. Četudi posumi, odlično izpelje. Loteva se ga občutek, da se mu ponuja in da hrepeni po njegovi bližini. Pripoveduje o svojih službenih poteh in pravi, da komaj čaka, da bosta spet sama, v dvoje. Skuhala jima bo večerjo, nato bosta malo popila in pokadila in potem ne bosta več mislila na ljudi, ki so zlobni in mečejo človeku žareče ogorke pod bosa noge.

„Pridi, Gregor, prispela sva. Glej, glej, kako te je zdelala ta nošnja.“ Z nadišavljenim robčkom mu je obrisala Potno čelo. „Kako bi šele bilo meni. Kovčka sta res težka.“

Helena Plavec opazila na ravnateljevi mizi sliko. Ko je brisala prah s pohištva, ji je pritegnilo oči.

Ravnatelj Gvido Zorec se je sicer že izkopal iz bolezni, vročina je popustila in nameraval je vstati, se obleči in oditi na sprehod. To mu je preprečil zdravnik Marko Poler. Večje je ugotovil, da je iz nedolžnega prehlada nastala rahla gripa. Zato je predpisal še nekaj dni bivanja v postelji.

Hrano sta ravnatelju prinašala hišnica Hilda Frecko in učiteljica Helena Plavec. Nekako nedogovorjeno sta prihajali in pazili, da nista prišli obe naenkrat. Sta pa vedeli druga za drugo in hišnici se je to zdelo sumljivo. Kadar je napočila ura, da je Helena Plavec nesla bolniku večerjo, je oprezala za njo. Celo do vrat se je pritisnila in naslonila uho na ključavnico, da bi slišala, o čem se pogovarjata. Ko jo je Helena Plavec zalotila, nenadoma je odprla od znotraj vrata, se je hišnica komaj izgovorila in godrnjala, da mora kar naprej čistiti hodnike. Učiteljica je zmigala z ramo in ni pomislila, da hišnice niso najeli tudi za poslopje, v katerem so stanovali učitelji. Šele kasneje ji je padlo v glavo, tedaj pa ni več hotela drezati in spraševati ženske, zakaj je vohljala za njo.

Helena Plavec je v sobi popravila papirje in jih lepo zložila na mizo. Tedaj je slika padla na tla. Ležala je na hrbtu. Sklonila se je in jo pobrala. Ko jo je obrnila k sebi, ji je zastal dih. S slike se ji je otožno smehljala Kajžarjeva Magda. Polila jo je vročina in toliko da ni planila v jok.

„Kaj si tako nemirna?“ se je oglasil ravnatelj Gvido Zorec in se obrnil na postelji proti učiteljici.

Helena Plavec je z drhtečimi prsti pomešala papirje in potisnila sliko mednje. Strašno jo je prizadelo. Sploh se ni mogla pomiriti. V notranjosti ji je pelo kakor najtanjše strune.

„Nekaj se dogaja s teboj, Helena. Nenadoma si postala nemirna. Povej mi, kaj te je prizadelo. Pripravljen sem ti pomagati. Seveda, če je le v moji moči. Sama veš, da sem tebi in Freckovi prepričan na milost in nemilost.“

„Nič mi ni, res ne. Mogoče se ti samo zdi, da sem drugačna kot druge krat. Sploh se nisem spremenila. Zmeraj sem

taka, kakršna sem. Danes vesela, jutri žalostna. Tudi ti nisi zmeraj veselo razpoložen.“

Nista več govorila o tem. Ko je Helena Plavec odšla, je ravnatelj mozgal in mozgal, ali je morebiti zaradi njega nemirna. Opazil je že, da se je spremenila. Bila je navadno tiho in mu je le redko odgovarjala na vprašanja, pa šetkrat samo najpotrebnejše. Zdal je še bolj zadržana, kakor da se je zaprla vase in se ne more sprijazniti sama s seboj, da je v tem kraju življenje enolično.

Nič velikega ne doživimo, se je slišal ravnatelj Gvido Zorec. Dan je podoben dnevu. Šolsko leto bo kmalu naokoli. Poletel je v mislih v prvi dan, ko se je seznanil z mladim učiteljem Gregorjem Šipkom.

Prinesel je nekaj živahnosti. Celo v zadregu ga je marsikdaj sprivil. Ti bom že pristrigel perutničke, si je rekel in nalanalaš prihajal pogosto v zbornico.

S pazljivimi pogledi je iskal mladega učitelja, zapičil se je vanj, da je moral čutiti njegovo iskanje. Junaško je prenašal srečanja z njim in se delal nevednega in nedolžnega, četudi ga je marsikdaj polomil.

Pričakoval je, da bo Gregor Šipek začel hoditi z eno izmed učiteljic. Spraševal je Špelo Hreščak, ali si je že katero izbral. Ni dobil zadovoljivega odgovora, zmeraj mu je odkimala: ni se ogrel za nobeno. Rekla sta si, da se ne bosta vmešavala v Šipkove osebne zadeve, brez tega pa le nista mogla shajati, preveč je vgnezdilo v njiju, postala sta že del šolske opreme in pričakovala, da bodo tudi učiteljice njima enake.

S tem Gregorjem Šipkom sta imela nenehne težave in mu nikakor nista prišla na kraj. Bodrila sta se, da preskušnja še ni popolnoma končana, obneslo se jima bo, da ga nadzirata, tiho pokroviteljstvo mu ne bo naškodilo. Smeh je potrdil njuno odločitev, da bedita nad mladim učiteljem.

Ravnatelj je mirno in tudi živčno potekalo leto. Ko bi ne bil zbolel, bi bil ostal na tekočem, kako je z Gregorjem Šipkom, zdal se mu je vendarle nekoliko odtujil. Mislil si je, da mu bosta hišnica in učiteljica povedali, kar je želel vedeti, vse o njegovih podvigih in tudi čudaštvu.

Zelenjava zgodaj spomladi

Nekatere vrste zelenjave z uspehom gojimo le v zgodnjih pomladnih mesecih. Mednje uvrščamo redkvico in grah. Redkvico ob dolgem svetlobnem dnevu različnih sploh ne razvijajo gomoljev, ampak razvijajo le slabo listno rožico in takoj grede v cvet.

Redkvica spada med našo najbolj zgodnjo zelenjavo. Je predvsem osvežujoča zelenjava, ki ima pomembno biološko vrednost, saj vsebuje veliko vitamina C (okoli 35 mg), rudninske snovi (med njimi kalcij, železo, žveplo in magnezij) ter gorčično olje, ki daje redkvici poseben dišaven in pekoč okus.

Redkvico uživamo svežo, ne smemo je

olupiti, ker vsebuje lupina največ vitamina C. Na naše telo ima blagodejen vpliv, posebno na prebavila in ledvice. Gojimo jo tudi zato, ker je skromna in jo pobiramo lahko že po treh tednih. Sejemo jo do konca aprila. Pri poznejših setvah je nevarnost, da bodo rastline, ko je dan daljši, šle v cvet. Ako bi hoteli gojiti redkvico poleti, bi morali normalne dneve umetno skrajšati in poskrbeti za kritje s črno folijo, da bi na ta način dolžino dneva skrajšali na 12 ur.

Glede potrebe po svetlobi delimo rastline na rastline kratkega in dolgega dne in na indiferentne rastline; te brez ozira na dolžino in intenzivnost osvetlitve cveto ob svo-

jem času na primer sončnice, solata, špinača in žita.

Pri setvi redkvice je najvažnejše, da je ne sejemo pregosto (razdalja v vrste najmanj 3 do 5 cm), ker pregosto posejana ne pravi gomoljčkov. Rabi veliko sonca, ker postane v senci pretegnjena. Že po izgledu listov lahko ugotovimo kakovost gomoljčkov — manjši, nežni listi so znak sočnega in krhkega mesa, večji in grobi listi pa so znak manj kakovostnih gomoljčkov. Redkvica ne prenaša svežega gnojenja s hlevskim gnojem. Ni priporočljivo gojenje za kapusnicami. Odlikuje se po pestrosti oblik in barv. Ker hitro zgubi kakovost, je ne moremo skladiščiti.

Tudi grah moramo sejati zgodaj spomladi, da zraste, ko je dan še kratek. Brž ko postanejo dnevi daljši, začne grah cveteti in razvijati stroke. Pozneje posejani grah vzcveti istočasno kot prej posejani, toda je slabši in daje manjši pridelek.

Za dober razvoj potrebuje grah dovolj svetlobe. Ne more imeti uspeha, kdor poseje grah v revna pečena tla ali v težka, kisla in vlažna tla. Tudi grah spada med zelenjavo s kratko rastno dobo (glede na vrsto od 75 do 100 dni od setve do obiranja strokov). Tako se da zemljišče izkoristi še za drugo kulturo v istem letu.

Grah sejemo v plitve 5 cm globoke jarko v vrste, katerih razdalja je 25 do 30 cm, posamezna semena pa so oddaljena 4 do 5 cm. Na 1 m² potrebujemo 20 do 30 g semena in spravljamo 1,5 do 2 kg strokov. Če je suša, grah zalivamo, posebno ko dozoreva. Grah ima ved zelenjavo najvišjo hranilno vrednost. Kilogram izluščenega zelenega graha vsebuje okoli 830 kalorij, enaka količina zelja le 259, stročji fižol pa 640 kalorij.

Izobraževanje za življenje in delo, za danes in jutri

starelo; danes še znaš ravhati s strojem, jutri se boš moral naučiti ravhati in pisati. Danes se to naučijo — vsaj pri nas — skoraj vsi ljudje. Ali to pomeni, da pojem nepismenega izginja? Ne, le spreminja se. Danes je nepismen tisti, ki se ne zna sam učiti. Kajti tako ostaja njegovo znanje na tisti stopnji, ki jo je dosegel v šoli, to pa s časom zastareva in se pozablja.

Nekdaj so veljali za nepismene (analfabete) tisti, ki se niso naučili brati in pisati. Danes se to naučijo — vsaj pri nas — skoraj vsi ljudje. Ali to pomeni, da pojem nepismenega izginja? Ne, le spreminja se. Danes je nepismen tisti, ki se ne zna sam učiti. Kajti tako ostaja njegovo znanje na tisti stopnji, ki jo je dosegel v šoli, to pa s časom zastareva in se pozablja.

Stalno (torej permanentno) izobraževanje je izobraževanje od rojstva do konca življenja. Je pravo nasprotje sistema šolanja oziroma šole kot edine izobraževalne organizacije. Šola teži k temu, da celotno intelektualno in drugo znanje vlije učenca na začetku življenja za vse življenje. Z vidika stalnega izobraževanja pa je pomembno predvsem naučiti se, kako se učiti, da bi se lahko učil vse življenje. V sistemu stalnega izobraževanja dobiva šola povsem novo vlogo — je le ena od stopnic, ki jih prehodi človek na poti svojega izobraževanja. Zato je njeno breme, zlasti v tem smislu, da bi morala človeka vse naučiti, dosti manjše kot je bilo prej. Sledi ji bogastvo izobraževalnih možnosti, ki se po obliki in vsebini močno ločijo od tradicionalnega pouka in ki so vse bolj ali manj povezane z najaktivnejšo obliko izobraževanja — z usmerjenim samoizobraževanjem.

Stalno izobraževanje pomeni približevanje izobraževanja življenju in delu. Celotnost in permanentnost sta v skladu z naravo in bistvom izobraževanja. Le-to v svoji pravi podobi presega meje ustanov, programov in metod, ki so se nakopičile v izobraževanju v preteklih stoletjih in ga izoblikovale v tako formalen, tog sistem, kakršnega smo doživljali mi in ga, žal, doživljajo še naši otroci v šoli.

Hišnica Hilda Frecko je drdrala: ne, ne, jaz ne raznašam pošte, kaj me briga, kje hodi naš Gregor Šipek, vprašajte učiteljice, one so z njim v tesnejši zvezi ko jaz.

Poskusil je pri Heleni Plavec, a že takoj je naletel na oviro. Povešala je oči, kar ga je osupnilo in ni si znal razložiti tega njenega vedenja. Nikoli poprej ni umikala pogledov pred njegovimi. Pa ne? Se mu je nenadoma zapeljalo po glavi. Potlačil je nenavadno misel v sebi in si rekel, da se gotovo zelo moti, ne more verjeti, da bi bilo Heleni kaj zanj, sploh pa ... razlika v letih med njima.

Pogledovala ga je drugače, kakor je bil vajen, mikalo ga je, da bi jo vprašal naravnost: Helena, kako me pa gledaš? Jaz sem star, ti mlada, nikar ne misli, da bi se med nama lahko kaj izcimilo, izberi si Gregorja Šipka. Ze je pregnal moreče misli in si rekel, da je neumen. Ravno sedanja bolezen mu je omogočila, da ga je začelo zanašati, bo moral čimprej na noge in nazaj v službo, se mu bo že zbristilo, čaka ga delo, včasih niti ne ve več, kje bi začel, toliko se nabere vsega, ko se otrese ene dolžnosti, pride druga in tako se vrti kolo naprej in melje in ne premelje mešanice.

Moral sem zboleti, si je rekel, drugače bi nekega dne obležal obnemogel. Glede tega je popolnoma pritrnil Špeli Hreščak, marsikdaj ga je posvarila: Gvido, ne naprezaj se preveč, iztrošil se boš in potem boš moral mirovati in kljub temu si ne boš več opomogel. Ne čuti pojemajoče moči, potelovadil je z rokami, svež in spočit je.

Toda Helena Plavec. Kaj je z njo? Zakaj me je tako skrivnostno gledala? Sel si je z roko čez čelo, domišljam si, prazne utvare. Slaboten sem, zato ne morem popolnoma jasno misliti in premisliti. Bo že pozabila, če se ji je bežno zamislila um. Lahko da se hudo motim, gotovo mi je hotela povedati, da je koga spoznala, jaz, bedak, sem pa prepričan, da se je zagledala v mene, zasmilil sem se ji, pripravljena mi je streči v bolni in sploh zmeraj.

Ravnatelj Gvido Zorec je vstal in se sprehodil. Okno mu je pritegnilo pogleda, na travniku so se igrali otroci, tekali v krogu in se postavljali drug drugemu za hrbet. Vadijo

Kako najbolje pripraviš potice

Moko že prejšnji večer postavimo na topel prostor, da se temeljito pregreje. Naslednje jutro dodamo mlačnega mleka, soli, kvasa (nekoliko več kakor za kruh), raztopljenega masla, jajc (polovico celih, polovico rumenjakov), odišavamo z limonovo lupinico in zamesimo krepko testo. Le-tega toliko časa stepamo, da se loči od sklede in kuhavnice in da se sveti. Vzhajano testo razdelimo na toliko delov, v kolikor posodah ga bomo pekli in vsak del posebej dobro pognemo. Pustimo ponovno vzhajati. Nato ga precej tanko razvaljamo, nadevamo s poljubnim nadevom, trdo zvijemo (da ne dela lukenj), damo v model in pustimo ponovno vzhajati, toda ne preveč, ker bi se nam sicer potica, ko pride v pečico, sesedla. Pečemo jo v primerno vroči pečici najmanj 1 1/2 ure. (Odvisno je od nadeva! Zelo nadevane potice — orehove ali čokoladne — pečemo tudi dalj.) Pečeno potico pustimo nekaj časa v modelu, seveda pokrito s prtom, in jo šele, ko se je napol ohladila stresemo na desko, posladkamo s sladkorjem in zopet pokrijemo. Režemo jo mrzlo šele naslednji dan.

ROZINOVA POTICA
Testo: 15 dkg masla, 3 rumenjaki, 3 cela jajca, 10 dkg sladkorja, limonova lupina, 5 dkg kvasa, 75 dkg moka, 1/2 l mleka.
Nadev: 20 dkg masla, 20 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, 20 dkg rozin, rum. Rozine enakomerno potresemo po razvaljanem in pomazanem testu. Rozine naj bodo tople in napojene z rumom.

OREHOVA POTICA
Testo: 10 dkg masla, 1 rumenjaki, 1 jajce, 6 dkg sladkorja, limonova lupinica, 3 dkg kvasa, 1/2 kg moka, 1/4 litra mleka.
Nadev: 15 dkg masla, 10 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, rum, 20 dkg zmelatih orehov. Testo pomažemo z nadevom in potresemo z orehi ali pa orehe poparimo z mlekom, dodamo maslo, sladkor, rum in jajca in pomažemo po testu. Važno je, da ga trdo zavijemo.

MAKOVA POTICA
V 3/8 litra sladke smetane zakuham 30 dkg stolčnega maka. Hladnemu primešaj 3 rumenjake, 20 dkg sladkorja, vanilijo in 5 dkg toplega masla. Razvaljaj kvašeno testo, nadevaj z nadevom in trdo zvij. Deni v pomazan model in ga postavi na toplo, da vzhaja. Specij!

MEDENA POTICA
Deni v kozico 1/2 kg medu, dodaj 15 dkg sladkorja, 10 dkg presnega masla. To naj počasi vre kakih sedem minut. Masi primešaj 1/4 kg zmelatih orehov in pusti, da se ohladi. Ohlajeno razmaži po razvaljanem testu, potresi po vrhu zmelatih orehov — tesno zvij in deni v pomazan model. Medeno potico pečemo počasi 1 1/2—2 uri v primerno vroči pečici.

Kronični bronhitis

Pregovor pravi: Kdor dolgo kašlja, dolgo živi. To je rečeno bolj za šalo, češ kdor ne živi dolgo, tudi kašljati ne more dolgo. Pri tem je mišljen tisti normalni dražljaj, ki nas sili na kašelj, da si izčistimo dihalne poti. Na splošno pa je kašelj znak bolezni, hujše ali milejše. Navodilo za naše ravnanje, kadar kašljamo, naj bo, da se oglasimo pri zdravniku, če kašelj traja več kot tri tedne.

Čeprav kašelj čisti dihalne organe, ne smemo misliti, da je vedno koristen. Glede čiščenja je že koristen, vendar ni koristen dihalna sama, kajti zanje predstavlja velik napor. Drobni pljučni mehurčki pri kašlju trpe velik pritisk in zaradi tega zgubljajo svojo značilno elastičnost. Če kašelj dolgo traja, lahko pride do razširjenja pljuč, to je do emfizema. To je stanje dihal, kjer ni otežkočeno le izkašljevanje, ampak tudi dihanje samo, zlasti izdih.

Kronični bronhitis je v zadnjem času vse pogostejši, zlasti pri moških. Prevladujejo kadicli. Zanje je značilen zlasti trdovraten jutranji kašelj. Bolezen traja lahko leta. Menjavajo se mirnejša in akutnejša obdobja. Bolezen je vzrok invalidnosti, večkrat pa tudi prezgodnje smrti.

Pa pogledimo vzroke kroničnega bronhitisa. Med prvimi je okužba, virusna ali bakterijska. Obolenje pospeši tudi bivanje v slabem zraku, ki ga povzročajo izpušni plini dimnikov ter prometnih sredstev.

Nikotin pa ohromi delovanje migetalk, ki predstavljajo nekakšne čistilke naših dihal. Izračunali so, da že ena sama cigareta ohromi migetalko za eno uro. Taka sluznica ni več sposobna čiščenja same sebe.

se v hitrosti in vzdržljivosti, kdor ne doseže izzvanega igralca in ga ne udari po hrbtu, mora za kazen sam loviti. Igra, ki se ponavlja skozi rodove. Ko je obiskoval osnovno šolo, so počeli ravno tako kot tile tam doli. Tudi pozneje v gimnaziji so nadaljevali, resnost je bila le navidezna, sla po igrah je prevladovala v njih. Takrat so se pomešali z dekleti, da je bilo pestro in zanimivo, za nalašč so dekleta močno ploskali z rokami po hrbtih, da so vriskale in bile užaljene. Dolgo niso kuhale mule, spet so se potolazile in se pomešale med sošolke in sošolce.

Obrazi so jim potni in razigranost jim sije iz oči, ne tarejo jih mračne misli, kakor se to dogaja njemu in Heleni Plavec. Razločno jo vidi pred seboj: obstala je pred mizo v njegovem stanovanju in tedaj se ji je pomračilo lice. Pritegnila ga je njena nepričakovana sprememba, toda ni se premaknil in ji ni dal vedeti, da je postal vznemirljiv.

Postal je pred mizo in počasi zdrsnil s pogledom po papirjih. Ni opazil nič posebnega, da bi se bila Helena morala čutiti prizadeto. Kaj pa je to? Zagledal je okvir, ki je mohl izpod papirjev, ga potegnil k sebi in si rekel: sem že uganil, to je torej puščica, ki jo je zadela v srce.

Zazrl se je v sliko. Kajzarjeva Magda ga je gledala sproščeno in veselo. Nasmeh, ki privlači in ne mine. Nobene žalosti ni bilo v njenih očeh, pritihtapila se je šele kasneje, znenada, nepričakovano, povzročil jo je Ivan Merško.

Noče obnavljati dogodkov, a mora, mora. Sliko mu je izročila, ko so sedeli na vrtu pod platanami. Samo ti si jo dobil, je pripomnil, ko je njegov prijatelj Ivan Merško vzel ponujeno sliko iz Magdine roke. Čas jima je bil naklonjen, a tedaj dekletke še ni slutilo, da hodi s poročenim moškim. Tovariš ravnatelj, lahko jo dam tudi vam. Pogledal je prijatelja. Zakaj me gledaš? Vzemi, če ti je ponudila, slika ti bo lep spomin na naju in na vse tri nas.

Ostala mu je lep spomin. Postavil jo je na mizo. Kadar je bil sam, si jo je približal, jo zamaknjeno gledal in premišljal. Hotel je uganiti, zakaj so njene oči tako vabljive. Kadar so se zunaj na hodniku oglasili koraki, je sliko spretno pomaknil

med papirje. Nikomur je ni pokazal, z nikomer ni spregovoril o Magdi.

V notranjosti mu je bilo drugače, kakor ga je obšlo v dnevih z nebesno sivino. Spoznal je, da dekleta ne bo mogel pozabiti. Ni imel niti najmanjše pravice, da bi bil lahko upal, da se bosta kdaj zblížala. Odločila se je za njegovega prijatelja Ivana Merška. Ko je zvedel za njuno razmerje, se je zgrozil. Svoje notranje stiske in dvoma ni omenil niti njemu niti njej. Ni hotel prekiniti povezave med njima, varoval se je nasilnosti, sprejel jo je za možno in obema v zadovoljstvo.

Venomer je čutil, da bi moral spregovoriti resnico. Magdo je gledal na skrivaj, že večkrat mu je ležalo na jeziku, besede pa ni izrekel. Upal je, da je bilo le naključno in bežno, prijatelj Ivan Merško bo kmalu spoznal svojo usodno zmoto. Ob ženi in otrocih se je preočito izpostavil, zanemarjal je družino, ves je živel za Magdo. Sploh mu ni bilo več nerodno, kadar mu je rekel: Ivan, ljudje govorijo o tvoji prepovedani ljubezni, pomisli in prekini razmerje med vama, da ne boš občutil hudih posledic. Kaj me brigajo ljudje, gledajo naj nase, mu je zabrusil v odgovor.

Ne bo moglo dolgo trajati, si je pravil. To kljuvanje v njem je bilo že neznosno. Le zakaj se je še sam navezal na Magdo? Ni si mogel priti na čisto. Ugibal je in primerjal sebe in prijatelja, oba sta bila v istih letih in polna hotenja. Prednost je vendarle bila na njegovi strani, ker je bil sam, Merško pa oddan drugi. Ko se je že skoraj odločil, da se bo odkrito pogovoril z Magdo in ji priznal resnico, si je spet premislil. Zdelo se mu je skrajno nemoško in krivično, da bi prijatelju potisnil nož v hrbet. Potem je dekletu kljub vsem premagovanjem in pomislekom izblebetal, kar ga je peklo in kar je toliko časa varoval za veliko skrivnost.

Čuti se sokrivega njene smrti. Ljudje ne vedo za njegovo skrivnost. Helena je vznemirjena izpustila sliko. To je bilo torej tisto usodno, kar jo je prizadelo, da ni več mogla ostati mirna in ravnodušna. Spustila je sliko, ki jo je prijela z obema rokama in držala krčevito, da je zamolklo padla na mizo.

(Dalje prihodnjč)

Pričujoče poročilo ne more dati popolne slike, še manj pa analize narodnoosvobodilne borbe (NOB) na Koroškem. Nismo še upoštevali izvornih dokumentov in nismo obdelali celotnega gradiva, ki je na razpolago. Razen Prušnikovih „Gamsov na plazu“, „Koroške v borbi“ in nekaj člankov slovenskih zgodovinarjev nimamo za to historično obdobje analitičnega prikaza. Naše poročilo se v glavnem opira na nekatere spominke zapiske bivših koroških partizanov in političnih aktivistov, prav zato pa tudi ne more biti popolno. Z raziskavami smo sami šele začeli, tako da ne nudimo znanstveno utemeljene interpretacije. Prikazali pa bomo nekaj vidikov koroške NOB s posebnim ozirom na prostor, ki je predmet te razprave.

Posebnosti in vso komplicirano problematiko nastajanja NOB na Koroškem je treba ocenjevati iz dveh vidikov: kakšno vlogo igra specifična razredna in politična stvarnost Avstrije za nastajanje nacifašizma in kako se zatirana slovenska manjšina v celoti spoprijema glede na svoj ne-

vlado že nacistične ministere, je osrednje glasilo koroških Slovencev „Koroški Slovenec“ zapisalo, da „kancler Schuschnigg vodi politiko, ki je morada težko umljiva, a je bila doslej vedno pravilna.“² Kakor se je Schuschnigg zavedal, da je upor nacizmu mogoč samo s ljudskimi množicami, tako se je slovensko politično vodstvo zavedalo, da je boj proti krivičnim nakanam v narodnostni politiki in proti fašističnemu družbenemu sistemu mogoč samo s slovenskimi delovnimi ljudmi, predvsem s slovenskim kmetom. Tega pa tako prvi kakor drugi ni želel. Zato je bila politika osrednje slovenske predvojnne organizacije „Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“ porazna. Ljudstvo je bilo prodano brez plačila, izročeno je bilo mili volji političnih iger z njegovimi demokratičnimi težnjami.

Prav iz teh razlogov so tudi koroški Slovenci kakor večina avstrijskega prebivalstva doživeli „anšlus“ nepripravljeni. Znano je, da je potemtakem politično glasilo „Koroški Slovenec“ Hitlerjev prihod iz opor-

Poraz avstrijskega delavskega gibanja februarja 1934 in razočaranje nad socialdemokracijo, naraščajoči vpliv Komunistične partije in sveta jeza nad kapitulantstvom narodnih voditeljev, to so bili odločilni dejavniki, da je vzplamtel iskra upora tudi med slovenskimi delavci in bajtarji. Sicer je bila ta skupina slovenskih proletarcev po obsegu skromna, kar je razumljivo, saj relativna šibkost celotnega koroškega naprednega gibanja ni dopuščala, da bi se tudi med koroškimi Slovenci izoblikoval sorazmerno močnejši napredni tabor, pa je vendarle postavila prve temelje za NOB na Koroškem. Ilegalne organizacije v rokah slovenskih proletarcev v Železni Kapli in v nekaterih krajih velikovškega okraja so s slovenskim študijskim in propagandnim materialom Komunistične partije Slovenije iskale novih poti v narodnem vprašanju. V zavest naprednega slovenskega gibanja prihaja ponovno potreba po združitvi koroških Slovencev s slovenskim narodom.⁴

Prav v teh začetkih naprednega slovenskega gibanja je treba iskati

govorečega prebivalstva neglede na narodna in mejna vprašanja. Združitev slovenskega naroda, to je bil cilj, uresničitev pa vprašanje, ki naj bi se rešilo po osvoboditvi. In to je bilo v prvi vrsti odvisno od razmerja in moči bojujočih se sil, to se pravi, da je rešitev slovenskega koroškega vprašanja bila navezadna odvisna od tega, ali bo NOB izpolnila narodne zahteve slovenske manjšine tudi s socialno preobrazbo, kakor se je to zgodilo v Sloveniji. Zgodovina nas uči, da OF kljub osvoboditvi zaradi objektivnih razmer v okupirani in v osvobojeni Avstriji tega ni mogla storiti. Avstrijske antifašistične sile so bile mnogo prešibke, da bi zmogle povezovati narodno osvoboditev s socialno revolucijo.

Svojo zgodovinsko utemeljeno zahtevo po samoodločbi slovenskega naroda je OF sprejela v svoj program, postala je poleg takojšnje oborožene osvobodilne akcije ena izmed temeljnih točk, ki se sicer ni uresničila po osvoboditvi, pač pa v osvobodilnem boju. Slovenski narod je s partizansko vojsko doživel borbeno Zedinjeno Slovenijo, združil se je v plebiscitu krvi, in OF je ponesla vstajo v vse slovenske kraje, torej tudi na Koroško, ki so jo na Belopeški konferenci maja leta 1943 formalno pridružili skupni, protifašistični borbi slovenskega naroda.⁶

Revolucionarni in vsenarodni značaj OF v boju zoper okupatorja je bil zavestno usmerjen v korenite spremembe političnih in družbenoekonomskih odnosov, kar se je v osnovi v Sloveniji zgodilo že med narodnoosvobodilno vstajo, povezano z revolucijo. Ker pa vsako revolucionarno gibanje presojamo po vodilnih osnovnih silah in po njegovih množičnih nosilcih, moramo v primeru Koroške ugotoviti, da so bile elementarne silnice za socialno preobrazbo prešibke, slabo razvite. Odločilne vloge, ki bi pripadala delavskemu razredu in KPA, ta dva v tem prostoru nista mogla prevzeti. Avstrijska reakcija je delavsko gibanje in komunistično partijo za dolga leta potisnila na rob družbenega dogajanja, in sicer s tako silo, da se dolgo nista opomogla. To seveda ne pomeni, da avstrijsko napredno gibanje ni razvijalo upora, le iz svojih lastnih moči se ni moglo priklopiti do organizirane vojske vstaje, povezane s temeljito socialno preobrazbo družbe. Te objektivne okoliščine OF na Koroškem niso dovoljevale, da bi v svoji politični agitaciji socialna osvoboditev dobila tisto težo, ki jo je imela na ostalem slovenskem ozemlju. Pa ne samo to: v političnem pogledu je manjkala vodilna sila, ki bi se lahko opirala na množično osnovo in z njo zanetila organiziran oboroženi upor med koroškimi Slovenci. S temi problemi se je soočala KPS pri organiziranju partijskega in OF-ovskega aktivna na Koroškem.

Te objektivne okoliščine nam zelo jasno in konkretno ilustrira pomanjkljiva vednost o odporu proti nacifašizmu v prvih vojnih letih, in to posebno v hribovitih pokrajinah južne Koroške, kamor posamezni aktivisti OF sprva še niso segli. Leta 1941 pa tudi še 1942 nekateri Selani v Kotu niso vedeli za situacijo na vojnem bojišču, kaj šele o uporu OF onstran Karavank. Kar so mogli vedeti, so bile informacije nacističnega propagandnega aparata. Zato ni čuda, da nekateri ob prihodu Kranjčevega bataljona avgusta leta 1942 čez Košuto in Sele v Robež niso vedeli, kaj je vojska prihajala na Koroško. Matija Verdnik-Tomaž je prvi vzpostavil vezi s Selani in jih pridobival za osvobodilno vojsko. Vendar tudi ob njegovem prihodu niso točno vedeli, če so se res srečali s partizani, ker so pač slišali o belogardistih in ustaših.⁷

(Dalje prihodnjic)

VIRI

- 1 Karel Prušnik-Gašper, Gamsi na plazu, Ljubljana 1974, str. 17, 140
- 2 Koroški Slovenec, 23. 2. 1938
- 3 Koroški Slovenec
- 4 Tone Zorn, Protifašistično gibanje na avstrijskem Koroškem, Zbornik ob štiri-desetletnici ustanovnega kongresa KPS, Ljubljana 1977, str. 161
- 5 Edvard Kardelj, Razvoj slovenskega narodnega vprašanja, Ljubljana 1974, str. 117
- 6 Karel Prušnik-Gašper, Gamsi na plazu, Ljubljana 1974, str. 117
- 7 Zapisnik razgovora hrani SZI v Celovcu

Narodnoosvobodilna borba na Koroškem

Vmesno poročilo o raziskavi Slovenskega znanstvenega inštituta na primeru Borovelj in okolice

enakopravni položaj z avstrijsko družbeno realnostjo. Več pozornosti dajemo drugemu delu vprašanja.

Diktatura, stanovska država, avstrofašizem, poraženo in svobode oropano delavsko gibanje — to so bili odločilni činitelji, ki so oblikovali in določali družbeno dogajanje v naši deželi. Med našim slovenskim prebivalstvom na Koroškem pa so že od nekdaj bile močno zasidrane tiste vodilne politične sile, ki so si prizadevale ovekovečiti hlapčevski položaj slovenske manjšine in utrditi podložniško miselnost slovenskega kmeta in drugih delovnih ljudi. Prav v tem je posebnost koroškega slovenstva, da je zgodovina nacionalnemu prebujanju koroških Slovencev odmerila najkrajšo dobo v celotnem slovenskem prostoru. To se pravi, da je poleg nemškonalnega pritiska tudi domača konservativna politična misel, podrejena avstrijskim oblastnim strukturam, uspešno zavirala in hromila narodno osvobodilne težnje koroških Slovencev.

Maličenje moralne podobe slovenskega prebivalstva v vdanostnimi in lojalnostnimi izjavami avstrofašističnemu režimu in pomembni vpliv ordinariata sta dajala narodni pečat koroškemu slovenstvu. Da so se v predvojni Avstriji hlapčevske lastnosti spreminjale v slovenske narodne kreposti, nas opozarja Karl Prušnik: „V Celovcu so bile burne razprave o lojalnosti, po vaseh pa so hodili orožniki in sodni izvrševalci ter plenili premoženje slovenskih kmetov. In ko se je kmet Weinzierl iz Šmartnega pri Vovbrah uprl krivični rubežni, ga je žandar Lutz zabodel z bajonetom. Celovško vodstvo pa je molčalo in govoričilo o geslu „Bog — narod — država“. In pravi nadalje: „Celovski voditelji nam niso nikoli pridigali o pravicah, vedno le o dolžnostih. In vse to zato, da bi nam ubili samozavest“.¹

Po juliju 1936, ko je Schuschnigg sklenil prvi sporazum s Hitlerjem in priznal nemški značaj Avstrije, potem ko se je pokazalo, da kljub naraščajoči nacistični nevarnosti Schuschnigg ni pripravljen, da bi se uprl nacizmu, in potem ko je februarja 1938 po drugem srečanju s Hitlerjem v Berchtesgadnu vzel v svojo

tunosti pozdravilo. Znano je tudi, da je prav zato slovensko politično vodstvo ob glasovanju 10. 4. 1938 pozvalo svoje rojake, naj glasujejo za „anšlus“. Prazni upi, da bo nacizem koroškimi Slovincem prizanesel, če se mu bodo podredili, so silili slovensko politično vodstvo k naslednjemu navodilu: „Biti moramo dobri učenci visoke šole nemškega narodnega socializma.“³

Brez dvoma se je tako odločalo zato, da bi s zglasovanjem za Hitlerja preprečili predvidene represalije Vemo pa, da nacistični veljaki koroškimi Slovincem niso prizanesli, učinek je bil kljub temu drugačen: sklicevanje na avstrofašistično in pozneje na nacistično ideologijo, prikrojeno zahtevam slovenske manjšine za narodno ohranitev, je deformiralo zavest koroškega Slovenca. Pri tem je seveda avstrofašizem že svoje opravil z avstrijskim delovnim ljudstvom, da sta oba — slovensko in nemško govoreči Avstrijec — bila prisiljena zvezanih rok pozdravljati okupatorjev prihod, da oba nista našla poti do upora. Posnemanje nacionalističnih in šovinističnih izrodov smrtnega sovražnika, se pravi postavljati nemškemu nacionalizmu nasproti nekakšen lastni nacionalizem, je bila prava slepa ulica. To je tisti vehikel, ki je popeljal našo manjšino v malodušnost, brezizglednost in strah pred novimi dogodki. Mislim, da so to subjektivni kriteriji, ki so odločilno vplivali na sorazmerno pozen razmah koroške NOB, da se je uspešno razvijala šele v času, ko je Hitlerjeva soldateska na vzhodni fronti že prehajala v defenzivo in ko je koroškimi Slovincem priskočil na pomoč politični in vojaški kader iz matične dežele.

Politična diferenciacija v prid napredni usmeritvi koroških Slovencev je zaradi izključne domene konservativnega vodstva napredovala dokaj počasi. Posamezniki z naprednejšimi nazori so se večinoma iz narodne discipline podrejali političnemu vodstvu, precejšen del pa je prav konservativna svetovno nazorska usmeritev odtujevala slovenskemu narodu in ga izročala socialdemokraciji in Slovincem nasprotnemu meščanskemu taboru.

razloge, da je prišlo tudi na Koroškem do novih, revolucionarnih pogledov v narodnem gibanju, in pozneje v borbi proti nacifašizmu do formiranja novega političnega vodstva, ki je vsaj za nekaj časa odzvelo slovenski konservativni struji monopol v narodni politiki. Slovenski koroški komunisti in njihovi simpatizerji so s svojo predvojno dejavnostjo ustvarili prve pogoje za nastanek koroške NOB, brez njihove aktivnosti bi KPS in OF sami ne mogli najti tiste zaslonbe med koroškimi Slovenci, ki so je bili deležni. Ker sta KPS in OF vodili pravilno politiko v nacionalnem vprašanju in kazali izhod izpod nacizma, so se jima pridruževali koroški Slovenci v veliki meri in predvsem tudi iz nacionalnih razlogov.

Med dejstvi, ki so odločilno vplivala na to, da so se slovenski koroški komunisti priklopili do revolucionarnega gledanja na narodno vprašanje, je zlasti treba poudariti, da je programsko jasno začrtana linija KPS in OF slovenskega naroda obetala tudi Koroški neke narodopolitične izglede. E. Kardelj je na podlagi prve globlje marksistične analize leta 1939 v svojem Razvoju slovenskega narodnega vprašanja zapisal: „Četudi nam mora biti osvoboditev in združitev vseh Slovencev smoter, ki ga nikoli ne bomo opustili, moramo naš narodni boj vendarle spraviti v sklad z najplemenitejšimi težnjami človeštva po miru, po napredku, to se pravi z borbo delavskega razreda v notranjem in mednarodnem merilu. Če bi skušali reševati slovensko vprašanje izolirano in v nasprotju s temi težnjami, bi vrgli slovenski narod v nove nesreče. Največ nepopravljive škode lahko prinese nekemu narodu iluzija, da bo dobil svojo svobodo kot dar za pomoč neki reakcionarni in imperialistični akciji.“⁵ To stališče je kot svoje sprejela tudi OF, ki že v tako imenovanih temeljnih točkah iz leta 1941 govori o osvoboditvi in združitvi vseh Slovencev kot nacionalnem cilju.

Na Koroškem za časa vojne vprašanje združitve vseh Slovencev kajpada ni bilo bojno geslo: vojna situacija je namreč zahtevala borbeni antifašizem tako slovensko kot nemško

DOMISLICE

- Starci radi dajejo dobre nauke, zato da bi se tolažili nad dejstvom, da ne moremo več dati slabih zgledov.
- Zakonca morata skrbeti za to, da jima ogenj nikoli ne poide.
- Pamet je nekaj čisto drugačnega kot denar: manj kot je ima človek, bolj je zadovoljen.
- Delo je moč življenja.
- Ponuditi prijateljstvo tistemu, ki prosil ljubezni, pomeni dati kruha tistemu, ki umira od žeje.
- Misli znanih avtorjev citiramo, manj znanih pa izkoriščamo.
- Samo velikim ljudem pristojni, da imajo velike napake.
- Mož in žena morata drug drugemu verjeti.
- Tisti, ki mu zaupate svojo skrivnost, postane gospodar vaše svobode.
- Dan se vsiljuje, noč se umika.
- Človeško telo je zrcalo duše, ta pa je plamen njegove najlepše lepote.
- Samo ene vrste ljubezen obstoji, pač pa je na tisoče različnih ponaredkov.
- Dekolte ne bi smel biti optična samopostrežba.
- Samo tiste ljubimo resnično, ki jih ljubimo celo v njihovi slabosti in njihovi bedi.
- Blazne misli se porajajo tudi v glavi pametnega.
- Proizvajalci orožja so domoljubi, ki nam hočejo prodati puške, da bi se branili pred tujimi silami, ki so jim že prej prodali topove.
- Če zatiskamo oči pri napakah, ki jih delamo, se nam zna zgoditi, da bomo polagoma oslepeli.
- Finance so umetnost predavanja denarja iz rok v roke, dokler kočno ne izgine.
- Ljubezen je sila, ki vse vznemirja in oživlja in vse obnavlja.
- Krava je stroj, ki dela travo užitno za ljudi.
- Ko se vdajamo ugodju, ravnamo po svojem razumu.
- Hvala je začetek graje.
- Ljubezen pomeni poskus, prodreti v bistvo ljubljenega človeka in mu vendar pustiti živeti lastno življenje.
- Užaljena ljubezen nikoli ne oprošča.
- Volitve so trenutek, ko človek strmi v list papirja in ne ve, koga bi obkrožil, ker ne vidi napisane-ga sebe.
- Nekateri zakoni veljajo toliko časa, kolikor časa so njihovi avtorji na oblasti.
- Od rojstva do smrti je samo korak, pa se vendar marsikdo spotakne.
- Svoboda je mamilo; če se ga navadiš, se ga nikoli ne odvadiš.
- Tudi če je hiša prazna, ima lahko lepo fasado.
- Laž je resnica današnjega časa.
- Loterija je davek, ki ga plačujejo norci.
- Moškega ne moreš soditi po glasu in ženske ne po lepoti.

medex

EXPORT — IMPORT

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 30

Novost!

MEDEX - Ljubljana

vam nudi proizvode iz medu, matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa.

Proti spomladanski utrujenosti za boljšo kondicijo

- Apikomplex
- Apifit - krategus
- Apilecitin
- Propolis - tinktura
- medeni čaj - medeni napitek
- Apident - zobna pasta
- Apikompleks - krema

Vse informacije dobite pri firmi

CARIMPEX export-import Transit Ges. m. b. H. Gabelsbergerstraße 24/II - 9020 KLAGENFURT

ŠPORTNI VESTNIK

DOMAČI NOGOMET

Spomladanski del nogometnega prvenstva se je začel tudi za slovenske ekipe. Medtem ko so Selani in mladinci Slovenskega atletskega kluba že pred 14 dnevi pričeli s prvenstvom, je bil SAK, jesenski prvak v 1. D razredu, v prvem kolu prost. V tem kolu sta si stali nasproti ekipi, ki sta prvi zasledovalec SAK — Kamen in Podkarnos. Igra se je končala neodločeno in tako je SAK še naprej ostal na prvem mestu z eno tekmo manj. Mladinci SAK so v prvem kolu na domačem igrišču premagali Vrbo s 3:0. Gole so dali Kreutz, Gregorič in Grlic. V akcijo so stopili tudi že Selani, ki so s svojima dvema ekipama gostovali v Pokrčah. Medtem ko je drugo moštvo igralo neodločeno, je prva ekipa dosegla visoko zmago 6:1. Gole so dali Jug 3, Waldhauser 2 in Olip P. iz 11-metrovke.

V nedeljo je SAK moral prvič v spomladanskem delu v Labotsko dolino, kjer se točke ne osvojijo lahko. Nasprotnik je bil Maria Rojach.

MARIA ROJACH I — SAK I 1:2 (1:1)

SAK je nastopil v tem sestavu: Dodič, Rogl (od 70. min. Velik), Lampichler, Woschitz, Pandel; Hribar, Golec, Fera, Jakopič, Habel, Zablatic (od 88. min. Kupper). Igralci SAK so se zavedali, da ta tekma nikakor ne bo lahka, zato so kar od začetka naprej igrali zelo borbeno in tudi z veliko koncentracijo predvsem v obrambi. Sredina SAK je takoj prevzela iniciativo in pod režijo tokrat izvrstnega Golca so se porodile tudi prve šanse na zadetke. Fera, Jakopič in Zablatic so vsi imeli po eno lepo možnost, toda vsakokrat je prišlo nekaj vmes, da le ni bilo gola. Približno v 30. minuti pa je SAK le prišel v vodstvo. Golec je iz 30 metrov poslal žogo neubranljivo iz prostega strela v mrežo. Toda veselje slovenskih nogometašev ni trajalo dolgo, kajti že nekaj minut nato je moštvo Rojacha izenačilo, potem ko je njihov najboljši igralec prišel do strela v šestnajstmetrskem prostoru. SAK je po tem golu izgubil terensko premoč, toda še naprej so bile lepe možnosti na njihovi strani. V drugem polčasu se je igra v toliko spremenila, da nobeno moštvo ni imelo večje premoč, igra se je odvijala bolj ali manj med obema šestnajstercema. Ni bilo več prvih gol-šans, izkazale so se na obeh straneh obrambne vrste. V 70. minuti se je trener SAK Corn odločil za tvegano menjavo, kajti v igro je poslal namesto Rogla, Velika, ki je bil tedne pred tekmo bolan in ni treniral.

Na Roglovo mesto se je pomaknil Hribar, v sredino je šel Jakopič, Velik pa je zavlzel njegovo standardno mesto na desnem krilu. Ta zamenjava naj bi še odločila tekmo, toda najprej se je moral vratar Dodič precej stegniti, da je ubranil nevaren strel iz bližine. Potem pa je prišlo 86. minuta. Jakopič je prejel žogo, preigral nekega igralca, polisnil žogo v noge prostemu Veliku in ta je pod velikim navdušenjem mnogoštevilnih SAK-ovih navijačev zatresel mrežo. SAK je imel še eno veliko priložnost. Habel je streljal na prečko, odbite žoge pa Fera ni dobro zadel.

Kako važna je bila ta zmaga, smo videli šele naslednji dan, kajti direktna nasprotnika SAK, Kamen in Podkarnos sta oba oddala po eno točko. Tako SAK vadi po drugem spomladanskem kolu z eno točko prednosti na Kamen in z dvema na Podkarnos in to z eno igro manj. Naslednji nasprotnik bo na velikonočno nedeljo tretjevršeni Podkarnos. Pridite v čim večjem številu in podprite slovenske nogometaše v tej težki tekmi.

MARIA ROJACH II — SAK II 4:2 (1:1)

Drugo moštvo je bilo sicer v kvaliteti nekoliko boljše, toda kaj pomagajo boljše nogometne kvalitete, če igralci ne trenirajo. To se je izkazalo v zadnjem delu igre, ko so imeli SAK igralci enega igralca več, ker je sodnik izključil nasprotnika in so kljub temu prejeli še dva gola. Manjkalo je kondicije, da bi prav v teh fazah nadigrali res slabega nasprotnika, ki ni znal več kot nabijati žoge naprej. Gole za SAK II sta dala Sommerger in Kupper Marko.

KOTMARA VAS ML. — SAK ML. 0:3

Čeprav so slovenski mladinci začeli samo z devetimi igralci, pozneje je prišel še deseti, so to tekmo zmagali 3:0. Na tej igri se je dobro pokazalo, da nekateri mladinci redno trenirajo, kajti drugače bi si te zmage ne priborili. Gole sta dala Kreutz 2 in Sadjak.

SELE I — HSV I 4:0

Selani s slabim nasprotnikom niso imeli dosti težav. Gole so dali Toševski 2 Jug in Olip N. Selani so po tej zmagi na četrtem mestu. Drugo moštvo ni igralo.

AVSTRIJA 1

PETEK, 15. 4.: 17.00 Grisu, mali zmaj — 17.25 Začarani svinčnik — 17.35 Tschijp išče novega gospoda — 18.00 Ecce homo — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Jezus iz Nazareta — 21.30 Gluhonema priča — 22.25 Poročila in šport.

SOBOTA, 14. 4.: 15.25 Ples s cesarjem — 17.00 Gradbišče — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tretjega dne pa... — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Zlato in srebro — 21.35

AVSTRIJA 2

PETEK, 15. 4.: 17.30 Ludwig van Beethoven — Missa solemnis, d-dur, op. 124 — 19.00 Evangelistična služba božja — 20.00 Psi lajajo — 21.30 Čas v sliki s kulturo — 22.05 Koncert v zaporu.

SOBOTA, 14. 4.: 15.00 Mednarodni jahalni turnir — 17.30 Knjiga otrokov prijatelj — 18.00 Oh Jonatan, oh Jonatan — 19.35 Kaptein Maria — 19.55 Galerija — 20.15 Ljubimkanja gospoda Costalsa — 21.45 Veliki dirigenti: Pierre Boulez.

NEDELJA, 15. 4.: 14.30 Mednarodni jahalni turnir — 17.00 Kako so iskali izviri Nila — 18.00 My little Choikadee — 19.25 Hortobagy — madžarski nacionalni park — 20.00 Spo-

JUGOSLAVIJA

PETEK, 15. 4.: 9.00 TV v šoli — 16.45 Goli z evropskih nogometnih igrišč — 17.15 Poročila — 17.20 La Fontaineve basni — 17.35 Dnevi z Gumbkom — 18.05 Rock koncerti — 18.40 Obzornik — 18.50 Skupna akcija — 19.10 Spekter — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 21.00 Šerif v New Yorku — 22.10 Dnevnik — 22.25 625 — 22.45 Nočni kino: Šest tednov dolgo jutro.

SOBOTA, 14. 4.: 8.00 Poročila — 8.05 Ljudje in zemlja — 9.05 Zgodbe o prismukih — 9.15 Otroška pesem o naravi — 9.35 Čarobno sedlo — 10.05 Mali svet — 10.35 Dokumentarna oddaja — Pola Poljske — 625 — 15.20 Poročila — 15.25 Nogomet Partizan: Radnički — 17.20 Tako se snema film o Rozmarinah — 18.45 Naš kraj — 18.55 Muppet Show — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pet letnih časov — TV nadaljevanje — 21.10 Zares čuden par — 22.55 Dnevnik.

NEDELJA, 15. 4.: 9.10 Poročila — 9.15 Za nedeljsko dobro jutro — 9.45 Dickens iz Londona — 10.35 Nehaj že, mladinski film — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Anno Domini 1573 — 21.00 Dokumentarna oddaja — 21.45 Risanka — 22.00 Glasbena oddaja — 22.15 športni pregled — 22.45 Nogomet Civena zvezda: Dinamo.

PONEDELJEK, 16. 4.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.25 Vrtec na obisku — 17.35 Katastrofe — 18.05 Družbena reprodukcija — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vsakdanja zgodba — 21.15 Kulturne diagonale — 21.55 Dnevnik — 22.10 Mozaik kratkega filma.

TOREK, 17. 4.: 8.45 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Slovenski ljudski plesi — 17.55 Pisani svet — 18.30 Obzornik — 18.40 Čas, ki živi — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 21.00 Rosenberga ne smeta umreti — 22.30 Dnevnik — 22.45 Evropski operni pevci.

SREDA, 18. 4.: 9.00 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Zgodbe o prismukih — 17.50 Od slike do slike — 18.20 Ne prezrite —

mlad na Dunaju — 21.15 Fantazija.

PONEDELJEK, 16. 4.: 14.30 Mednarodni jahalni turnir — 17.00 Kako so iskali izviri Nila — 18.00 Počitnice za zaljubljenca — 19.40 Gospoda Rossija išče sreča — 20.00 Lulu — 20.51 Ljubimkanja gospoda Costalsa — 21.50 Gloria Gaynor — 22.15 Zadnja predstava.

TOREK, 17. 4.: 18.00 Italijanščina — 18.30 Iz inozemskih znanstvenih magazinov — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Ljudje, semji, muzikanti — 20.00 Neumnost naredi tu-

VSI NA NOGOMETNO TEKMO

SAK - Podkarnos (Gurnitz)

v nedeljo, 15. aprila 1979, na domačem igrišču v Celovcu (Kaschaufovo igrišče)

- I. moštvo ob 16. uri
- II. moštvo pod 21 ob 14.15 uri
- Mladina ob 13. uri proti ASK moštvu

Pridite v čim večjem številu in podprite SAK v tej težki tekmi.

di najpametnejši — 21.45 Čas v sliki s kulturo — 22.20 Klub 2.

SREDA, 18. 4.: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Šolski poskusi in šolska reforma — 19.30 O letalstvu — 20.00 O filmu — 20.45 Skrivnosti morja — 21.35 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 19. 4.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Ljudje, semji, muzikanti — 20.00 Uvod k „Lulu“ — 20.15 Lulu — 22.05 Čas v sliki — 22.20 Lulu — 23.15 Konec oddaje.

P L E S

na velikonočno nedeljo, 15. aprila 1979 ob 20. uri pri SOŠTARJU v Globasnju. Igrajo: FANTJE IZ PODJUNE Prisrčno vabljeni!

Obe kulturni organizaciji vabita na ogled operne predstave „Opere SNG“

A. Dvoržaka

„Rusalka“

ki bo v četrtek 26. aprila 1979 ob 19.30 uri v Ljubljani. Prijave pošljite na pisarni obeh kulturnih organizacij do 18. aprila pismeno ali telefonsko (tel. SPZ 32 5 50, tel. KKZ 72 5 65). Odhod avtobusa podjetja Sienčnik iz Dobrih vasi ob 16.30 uri, iz Celovca izpred Mohorjeve ob 17. uri.

Vse podrobne informacije bodo prijavitelci dobili v pisarni. Cena za vožnjo in vstopnico: za odrasle 120 šil., za študente 80 šilingov.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na smučarski izlet na

VGRIZEVO PLANINO (1569 m)

v ponedeljek 16. aprila 1979 Zbirališče in odhod ob 7. uri zjutraj izpred gostilne „Folta“ v Slovenjem Plajberku. Pot bo vodila mimo Podnarja in preko Mlake (Märchenwiese) na Vgrizevo planino in po možnosti tudi na Kosmatico (1658 m).

V okviru izobraževalnega tečaja „Knjiga — otrokov prijatelj“ bo v četrtek 19. aprila 1979 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu sestanek in razgovor z naslovom

„COMICS — KAJ LAHKO NUDIJO“ Profesor dr. Robert Saxer, ki je odlično sooblikoval poglavje o comics bo na sestanku informiral o tej literaturi in dal staršem praktične napotke.

Prisrčno vabljeni!

Zadnji TV oddaji v okviru izobraževalnega tečaja „Knjiga — otrokov prijatelj“ bosta v soboto 14. aprila v TV 2 in v sredo 18. aprila v TV 1. Tema: Slikarstvo — pot k branju.

KPD „Drava“ v Zvabeku, športna sekcija vabi na

2. velikonočni namiznoteniški turnir

ki bo na velikonočni ponedeljek, dne 16. aprila 1979. Turnir je namenjen članom slovenskih športnih društev in prijateljem slovenskega športa na Koroškem. Tekmovalo se bo v treh skupinah:

- SKUPINA B — igralci, ki tekmujejo pri B-skupini slovenskega NT-prvenstva
- SKUPINA C — dekleta
- SKUPINA D — igralci začetniki

Pričetek turnirja bo ob 13. uri v farni dvorani v Zvabeku.

Prijave pošljite na naslov [z oznako B, C, D]: Lutnik Filip ml. Zvabek, 9150 Pliberk. Prijavnina znaša 20 šilingov. Za zmagovalce so pripravljene lepe nagrade.

šport — 22.00 Websterja ni za prijati — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 15. 4.: 10.45 Katoliška služba božja — 11.55 Velikonočni nagovor papeža Janeza Pavla II. — 16.15 Cigan Mauro — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 19.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vijolica — 21.15 Očarljiva Goldie Hawn — 22.00 šport — 22.20 Tujec brez imena — 0.05 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 4.: 15.15 Zgodba mojega življenja — 16.30 Otroški film — 17.35 Mala črna ribica — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vodič skozi ljudsko glasbo — 18.45 Videl je, da je bilo dobro... — 19.05 Kdo je ta Jezus? — 19.20 Mi človeški otroci — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Sunny-Boys — 22.05 šport — 22.15 Nočni izbor — 22.25 Poročila.

TOREK, 17. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Knjiga, otrokov prijatelj — 10.00 Nepoznano sosedstvo — 10.30 Ples s cesarjem — 14.40 Polovanje k središču zemlje — 16.30 Za predšolske otroke — 17.00 Tudi pošaliti se je treba — 17.30 Grisu, mali zmaj — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Svet Zivali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Uganke — 20.55 Konfrontacija — 21.55 Poročila in šport.

SREDA, 18. 4.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Knjiga otrokov prijatelj — 10.00 Zemljevid — 10.30 Zgodba Beatrix Potter — 17.00 Šaljivec — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall v: Terwilliger proti samemu sebi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ljudski zabavni koncert — 20.45 Moderni časi — 22.10 Poročila in šport.

ČETRTEK, 19. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Šolski poskusi in šolska reforma — 10.00 Sveto pismo danes — 10.30 Ljubzen, kruh in fantazija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Zivaliski leksikon — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tele-muzej — 20.15 Dalli, dalli — 21.45 Poročila in šport.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

KONCERT

mešanega pevskega zbora „Rož“ iz Štentiakoba v Rožu ki bo v nedeljo 22. aprila 1979 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.

Prisrčno vabljeni!

II. SREČANJE TAMBURAŠEV v soboto 21. aprila 1979 v Kulturnem domu v Ločah.

Nastopajo: tamburaški zbor iz Reteč, tamburaški zbor iz Ptuja, folklorna skupina Emona iz Ljubljane in tamburaški ansambel iz Loč

Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“